

"เงิน ธนาคาร นโยบายการเงิน: เครื่องมือกระตุ้นเศรษฐกิจ ที่ทรงพลังหรือภัยร้าย?"

พฤติกรรมของมนุษย์ต้องอยู่กันเป็นสังคมต้องมีการปฏิสัมพันธ์ตามระบบการหมุนเวียนเศรษฐกิจที่ประกอบด้วยภาคครัวเรือน ภาคธุรกิจ ภาครัฐบาลและภาคการส่งออกสุทธิ รวมถึงผ่านกระบวนการธนาคารที่เป็นสถานที่อำนวยความสะดวกทางการเงินเพื่อการทำธุรกรรมในด้านต่างๆ โดยในระบบการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจทางสังคมได้วิวัฒนาการมาเป็นลำดับขั้นในการสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ (Barter Exchange) ด้วยการนำสินค้าแลกเปลี่ยนกัน ซึ่งเป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนขั้นปฐมภูมิในการจัดสรรทรัพยากรการผลิตให้เกิดประโยชน์สูงสุดถึงอย่างไรก็ตามในการแลกเปลี่ยนดังกล่าวไม่สะดวกและเป็นการยากในการกำหนดปริมาณการแลกเปลี่ยนระหว่างสินค้าต่อสินค้าที่มีความแตกต่างกัน พัฒนาการของการสร้างสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนจึงปรากฏขึ้นคล้ายเป็นอัตราการวัดราคาสินค้าและบริการ เพื่อนำมาใช้ให้เกิดสภาพความคล่องในระบบการหมุนเวียนเศรษฐกิจ ถือว่าเป็นวิธีการแลกเปลี่ยนขั้นทุติยภูมิหรือเป็นลักษณะทางอ้อมเพื่อให้่าย สะดวก รวดเร็ว และสามารถพัฒนาการกว้างมากยิ่งขึ้นผ่านระบบธนาคารที่อำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างๆ เพื่อการค้าระหว่างประเทศทำให้ประเทศก้าวหน้าทางการค้าแบบเสรีทางการเงินก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศ¹

ถึงอย่างไรก็ตามสภาพคล่องทางการเงินที่มนุษย์ได้สร้างมาคาดคิดในการอำนวยความสะดวกทั้งภายในประเทศและต่างประเทศจะมีอุปสรรคอย่างมาก แต่ก็มีอันตรายได้เช่นกันถ้ามีจำนวนปริมาณเงินไหลเข้ามาในประเทศมากเกินไปความต้องการเพื่อมาลงทุนและเมื่อได้ผลต่างกำไรก็เกิดการเคลื่อนย้ายเงินทุนไหลออกไป ลักษณะแบบนี้ส่งผลกระทบต่อความเสถียรภาพทางการเงินภายในประเทศเป็นอย่างมาก ฉะนั้นเพื่อป้องกันและป้องกัน ในแต่ละประเทศจะมีเครื่องมือในการกำกับดูแลเพื่อให้เกิดความสมดุลทางการเงินภายในประเทศและเงินตราต่างประเทศที่เกิดการหมุนเวียนตามแบบระบบเศรษฐกิจแบบเปิด โดยเรียกว่า “นโยบายทางการเงิน” (Monetary Policy) ฉะนั้นในบทนี้จะพิจารณาอยู่ 3 ประเด็นหลัก คือ 1.เงิน 2.ธนาคาร 3.นโยบายการเงิน เพื่อให้ทราบถึงความหมาย หน้าที่ ประเภทและความสำคัญของแต่ละประเด็น

¹ประพันธ์ เสวตนันท์และไพศาล เล็กอุทัย, หลักเศรษฐศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ 12, (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556), หน้า 181-182.

นิยามของคำว่า เงิน

เงิน คือ สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นมายาคติเพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนในระบบเศรษฐกิจ โดยที่สิ่งนั้นต้องได้รับการยอมรับ เชื่อมันในช่วงเวลาหนึ่งเวลาใดของสังคมนั้นๆ บนขอบเขตของสังคมหนึ่งสังคมใดเพื่อนำมาใช้ในการวัดมูลค่า ชำระหนี้ปัจจุบันและอนาคต รวมถึงสามารถเก็บรักษาไว้ได้²

บทบาทของเงิน

บทบาทของเงินในระบบหมุนเวียนเศรษฐกิจ สามารถกำหนดได้ 4 บทบาท³ ดังนี้

1. สื่อกลางในการแลกเปลี่ยน (Medium of Exchange) สามารถอำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ ก่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเนื่องจาก ถ้าเป็นลักษณะการแลกเปลี่ยนระหว่างสินค้าและบริการทำให้เกิดความยุ่งยากและไม่อำนวยความสะดวกให้มีสภาพคล่องทางเศรษฐกิจได้รวดเร็วเท่าที่ควร

2. มาตรฐานการวัดค่า (Standard of Value) เป็นการสร้างมาตรวัดในสังคมนั้นและเป็นที่ยอมรับเพื่อใช้เป็นหน่วยในการวัดมูลค่าสินค้าและบริการต่างๆ ทำให้สามารถกำหนดระดับราคาสินค้าและบริการในมาตรวัดแบบเดียวกัน อีกทั้งมาตรวัดแบ่งออกเป็นหน่วยย่อยเพื่อสร้างความยืดหยุ่นทางการค้าได้ รวมถึงสามารถประเมินการตัดสินใจของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าและบริการในการเปรียบเทียบระดับราคาสินค้าต่างๆ ในสินค้าและบริการที่คล้ายคลึงกันหรือเหมือนกัน

3. มาตรฐานการชำระหนี้ภายใน (Standard of Deferred Payments) การใช้เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน นอกจากอำนวยความสะดวกในการซื้อสินค้าและบริการแล้วนั้น สามารถนำมาเป็นมาตรฐานการชำระหนี้ภายในภายในหรือในอนาคตได้ ทำให้การชำระหนี้ระหว่างผู้ให้กู้กับผู้กู้มีเกณฑ์ในการชำระหนี้ภายในภายใน แทนที่จะเป็นการวัดเป็นหน่วยของสินค้าและบริการซึ่งทำให้ยุ่งยาก

4. เครื่องสะสมเก็บรักษามูลค่า (Store of Value) เงินถือว่าเป็นสินทรัพย์ที่สะสมเก็บรักษามูลค่ามีสภาพคล่องมากที่สุด ที่สามารถนำมาใช้เพื่อซื้อสินค้าและบริการได้ทันทีและนิยมเก็บรักษาเพื่อเป็นสินทรัพย์เป็นมรดกอีกหนึ่งประเภท แต่อย่างไรก็ตามการสะสมหรือเก็บรักษามูลค่าสินทรัพย์รูปของเงินมีข้อจำกัด กล่าวคือ ไม่ก่อให้เกิดการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการเหมือนกับสินทรัพย์ประเภทอื่นๆ อาทิ ที่ดิน อาคารสถานที่ ทองคำ ถึงแม้ว่าอย่างไรก็ตามการสะสมเก็บรักษามูลค่า

²วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน, หลักเศรษฐศาสตร์มหภาค, พิมพ์ครั้งที่ 14.(กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552), หน้า. 167.

³ Orley M. Amos, JR. Macroeconomics: Concepts, Analysis, and Applications, (California: Wads worth, 1987), หน้า. 265-267.

ต้องมีการพิจารณาเกี่ยวกับปริมาณเงินกับอำนาจของเงิน เนื่องจากการเก็บรักษาในรูปของเงินนั้น อำนาจของเงินจะมีมูลค่าไม่คงที่โดยขึ้นอยู่กับอัตราภาวะเงินเฟ้อในช่วงเวลานั้นๆ

บทบาทของเงินทั้ง 4 บทบาทต่อการหมุนเวียนระบบเศรษฐกิจเพื่อให้อำนาจทางการเงินมีค่าเสถียรภาพต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัดที่สำคัญ คือ มูลค่าของเงินต้องมีค่าคงที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วซึ่งมีผลต่อความเชื่อมั่นของผู้มีอำนาจถือเงินและอาจไม่ถือเงินในหน่วยสกุลนั้นๆ โดยผู้มีบทบาทในการรักษาความเชื่อมั่นและเสถียรภาพค่าของเงินก็คือ รัฐบาลและธนาคารแห่งประเทศไทยที่ทำหน้าที่กำกับดูแล เพื่อให้การหมุนเวียนของเงินให้มีปริมาณที่สมดุลกับระดับความต้องการผลิตสินค้าและบริการในช่วงเวลานั้นๆ ให้เหมาะสม

ประเภทเงิน

วิวัฒนาการการใช้เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการเพื่ออำนวยความสะดวกได้มีการเปลี่ยนแปลงเป็นลำดับขั้นขึ้นอยู่กับสังคมนั้นๆ⁴ โดยเริ่มในสังคมมีการนำสิ่งต่างๆ มาใช้เป็นเงินโดยมีค่าในตัวของมันเอง เช่น เปลือก สัตว์เศรษฐกิจต่างๆ ที่ใช้ในการบริโภค เปลือกหอยจากทะเลลึก หนังสือ เป็นต้น อย่างไรก็ตามการใช้สิ่งของแทนค่าของเงินมีข้อจำกัดหลายประการ อาทิ เสื่อมสภาพเร็วเก็บไว้ไม่ได้นาน พกพาไม่สะดวก ขาดความคงทน เป็นต้น ทำให้มีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้สะดวกยิ่งขึ้น โดยหันมาใช้โลหะนำมาสร้างมูลค่าของเงินในฐานะเงินตราขึ้น ในระยะเริ่มแรกมีการนำโลหะมาใช้มาตรฐานเงินตรา คือ แร่ทองคำกับแร่เงิน โดยในระยะเริ่มต้นค่ารูปเงินมีมูลค่าเต็มตัว คือ ค่าของเงินหรือราคาของเงินเท่ากับค่าของโลหะที่ทำการผลิตเงิน เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดแร่โลหะทองคำน้ำหนัก 23.22 เกรนเท่ากับจำนวนเงิน 1 ดอลลาร์ถึงแม้จะนำแร่โลหะทองคำน้ำหนัก 23.22 เกรนไปหลอมไปทำสินค้าและบริการอื่นๆ ก็เท่ากับจำนวนเงิน 1 ดอลลาร์เหมือนกัน ณ ขณะนั้นจะมีมาตรฐานแร่โลหะที่มีค่ามูลค่าเต็มตัว ประกอบด้วยมาตรฐานแร่โลหะเกี่ยวกับมาตรฐานแร่โลหะคู่ คือ มาตรฐานโลหะเดี่ยวจะเลือกใช้แร่ทองคำหรือแร่เงินอย่างใดอย่างหนึ่งในการหมุนเวียนเศรษฐกิจ ส่วนมาตรฐานแร่โลหะคู่ คือ ใช้แร่ทองคำและแร่เงินในการหมุนเวียนเศรษฐกิจไปพร้อมกัน นอกจากนั้นได้มีการพัฒนาการบัตรแทนเงินให้มีค่าเต็มตัวเพื่อให้สะดวกในการพกพาเพื่อทำการค้าในสถานที่ต่างๆ ซึ่งโดยตัวบัตรกระดาษในตัวของมันเองแล้วไม่มีมูลค่า แต่นำมาสร้างด้วยการกำหนดให้มูลค่าเต็มตัวผูกกับโลหะทองคำที่สามารถไถ่ถอนเป็นเงินที่มีค่าเต็มตัวได้

⁴วเรศ อุปปาติก, เศรษฐศาสตร์การเงินและการธนาคาร, พิมพ์ครั้งที่ 6. (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544), หน้า. 14-19.

อย่างไรก็ตามเงินมีค่าเต็มตัวมีข้อจำกัดในหลายประการ ทำให้มีการพัฒนารูปของเงินเป็นลักษณะเงินเครดิต คือ เป็นมาตรฐานของเงินตราในรูปเงินและบัตรที่มีค่าไม่เต็มตัว กล่าวคือ มูลค่าของเงินมีมูลค่ามากกว่าวัตถุหรือแร่ที่ใช้ทำตัวเงิน เช่น เหรียญกษาปณ์ เหรียญสลึง เงินกระดาษ เป็นต้น โดยการใช้มาตรฐานของเงินที่มีค่าไม่เต็มตัวนั้นสามารถแบ่งออกเป็นหน่วยย่อยได้เพื่อให้สะดวกในการซื้อสินค้าและบริการในรูปของ เหรียญปลีก เงินกระดาษแทนเงินที่เป็นเหรียญปลีก ทำให้ต้นทุนในการผลิตสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนต่ำลงก่อให้เกิดปริมาณการหมุนเวียนของปริมาณเงินมากขึ้นในระบบเศรษฐกิจ แต่ในมาตรฐานของเงินที่มีค่าไม่เต็มตัวนั้นต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัด คือ มีแร่ทองคำ แร่เงิน หรือสกุลเงินตราสากลหนุนหลังเงินตราในรูปเงินหรือบัตรที่มีค่าไม่เต็มตัว อีกทั้งไม่สามารถนำมาไถ่ถอนเป็นแร่โลหะที่มีค่าได้ เป็นเพียงสามารถนำมาชำระหนี้ได้ถูกต้องตามกฎหมายในการหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจได้

ปัจจุบันการผลิตเงินในการหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจนั้นเป็นเงินตราในรูปเงินและบัตรที่มีค่าไม่เต็มตัว สามารถจำแนกตามแหล่งการผลิตได้ 3 แหล่ง คือ 1.รัฐบาล สามารถออกเงินเครดิตในการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจได้ อาทิ เหรียญกษาปณ์ ตัวสัญญาใช้เงินเป็นเงินกระดาษ เป็นต้น 2.ธนาคารกลาง สามารถผลิตประเภทเงินธนบัตรให้กับประเทศเพื่อใช้เป็นเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ 3.ธนาคารพาณิชย์ สามารถออกบัตรโดยธนาคารของเอกชนของตนในการหมุนเวียน ในระบบเศรษฐกิจได้เช่นเดียวกับธนาคารกลาง (ประเทศไทยตามกฎหมาย ธนบัตรหรือการออกบัตรนั้นสามารถกระทำได้เพียงธนาคารแห่งประเทศไทยเท่านั้น) สามารถสร้างเงินฝากกระแสรายวันจ่ายโอนด้วยเช็คได้ทำให้มีความสำคัญในการพัฒนาประเทศได้รวดเร็วยิ่งขึ้น แต่อยู่ภายใต้ข้อจำกัดที่ว่า เช็คไม่ใช่เงินที่สามารถชำระหนี้ได้ตามกฎหมายและเจ้าหนี้สามารถพิจารณาการรับชำระหนี้ผ่านเช็ค

ความสำคัญของเงินต่อระบบการหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ

เงินมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในระบบการหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจแบบต่างๆ ที่ส่งผลต่อระดับรายได้ประชาชาติของประเทศ กล่าวคือ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงปริมาณเงินทำให้เกิดความสัมพันธ์หลายปัจจัย อาทิ ระดับการผลิตสินค้าและบริการ ระดับการลงทุน ระดับความต้องการใช้จ่ายภาคครัวเรือนในการบริโภค การใช้จ่ายภาครัฐบาล เช่น ภาครัฐบาลมีนโยบายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศทำให้มีปริมาณเงินเพิ่มเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนา ก่อให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้น มีการลงทุนเกี่ยวกับภาครัฐกิจของผู้ประกอบการเพิ่มขึ้น ผลผลิตของสินค้าและบริการเพิ่มมากขึ้นทำให้รายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้น อีกทั้งรายได้จากการจัดเก็บภาษีของภาครัฐบาลเพิ่มขึ้นในทางตรงกันข้ามถ้าภาครัฐบาลชะลอการพัฒนาประเทศ ลดการใช้จ่ายต่อการส่งเสริมสนับสนุน

ต่างๆ ส่งผลกระทบต่อระดับการผลิตสินค้าและบริการ ระดับการลงทุน ระดับความต้องการใช้จ่ายภาคครัวเรือนในการบริโภค การใช้จ่ายภาครัฐบาลเช่นเดียวกัน โดยในที่นี้กำหนดให้สิ่งอื่นๆ คงที่

การพิจารณาการหมุนเวียนของปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจนั้น จะต้องมีส่วนที่อำนวยความสะดวกในระบบกลไกการทำงานทางการเงินได้อย่างสมบูรณ์ เพื่อขับเคลื่อนให้เศรษฐกิจมีการพัฒนาเร็วยิ่งขึ้น ในที่นี้คือ ตลาดการเงิน เป็นสถานที่สำคัญต่อการหมุนเวียนปริมาณเงินโดยทั่วไป ประกอบด้วย ตลาดเงิน ตลาดทุน ตลาดผลผลิตและตลาดปัจจัยการผลิต ฉะนั้นเพื่อความเข้าใจในระบบปริมาณเงินให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เราจะทำการพิจารณาระบบตลาดการเงินและกระบวนการกำกับดูแลปริมาณเงินด้วยการใช้นโยบายการเงินผ่านระบบตลาดการเงิน

ค่านิยมของปริมาณเงิน

ค่านิยมหรือคำจำกัดความที่ว่าปริมาณเงินมีค่านิยมขึ้นอยู่กับธนาคารกลางในแต่ละประเทศนั้นเนื่องจากในแต่ละประเทศใช้สื่อกลางในการแลกเปลี่ยนแตกต่างกันไป¹ อีกทั้งสามารถปรับค่านิยมให้เหมาะสมกับช่วงเวลาหนึ่งเวลาใดได้ สื่อกลางในการแลกเปลี่ยนที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก เช่น เหรียญกษาปณ์ที่สามารถแบ่งเป็นหน่วยย่อยๆ ได้ ธนบัตรหรือบัตรเครดิตทางการเงิน เป็นต้น บางส่วนได้รับความนิยมขึ้นอยู่กับสภาพเศรษฐกิจของประเทศ เช่น เช็คตัวสัญญาต่างๆ เป็นต้น ในขณะที่ประเทศไทยนั้นได้กำหนดค่านิยมและคำจำกัดความที่ว่าปริมาณเงิน จากการร่วมมือกับธนาคารแห่งประเทศไทยกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศนิยามให้สอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย สามารถแบ่งเป็นค่านิยมปริมาณเงินได้เป็นความหมายแคบ ความหมายกว้างและความหมายกว้างมาก² ดังนี้

ปริมาณเงินความหมายแคบ (M_1) หมายถึง จำนวนหรือปริมาณของเงินที่หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจเพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ ประกอบด้วย เหรียญกษาปณ์ ธนบัตรและเงินฝากเพื่อเรียกหรือการสร้างเงินฝากกระแสรายวันของภาคเอกชนที่อยู่ในมือของประชาชน มีเงื่อนไขภายใต้ข้อจำกัด คือ ไม่รวมที่อยู่ในระบบธนาคารพาณิชย์และไม่รวมอยู่ในระบบธนาคารกลาง และกระทรวงการคลังของภาครัฐบาล

ปริมาณเงินความหมายกว้าง (M_2) หมายถึง จำนวนหรือปริมาณของเงินที่หมุนเวียนของ M_1 รวมกับเงินฝากออมทรัพย์ของภาคเอกชนและเงินฝากประจำของประชาชน รวมทั้งของรัฐบาลที่ถืออยู่ในระบบธนาคารพาณิชย์

¹Baumol, William J. and Alan S. Blinder, Macroeconomic: Principles and Policy. 11th ed., (Thomson South-Western, 2009), หน้า. 246-247.

²ธรรมรักษ์ หนึ่งจักร, นโยบายการเงิน: ทฤษฎีและหลักปฏิบัติ. (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547), หน้า. 106-108.

ปริมาณเงินความหมายกว้างมาก (M_3) หมายถึง จำนวนหรือปริมาณของเงินที่หมุนเวียนของ M_2 รวมกับเงินฝากออมทรัพย์และเงินฝากประจำในสถาบันการเงินอื่นๆ และตัวสัญญาที่ภาคเอกชนถือเพื่อใช้เป็นเงินทุนของบริษัท

ตลาดการเงิน (Financial Market)

ตลาดการเงินถือเป็นสถาบันพื้นฐานที่เป็นสถานที่เกื้อหนุนและอำนวยความสะดวกทางการเงินที่ต่อกระบวนการพัฒนาระบบเศรษฐกิจที่สามารถส่งเสริมเพื่อเพิ่มอุปทานของเงินให้คู่ภายในระบบเศรษฐกิจ อีกทั้งลดระดับความเสี่ยงต่อกระบวนการให้คู่โดยมีผู้เชี่ยวชาญในการเพิ่มอุปทานของเงินให้คู่เฉพาะประเภทได้ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ในระบบการหมุนเวียนเศรษฐกิจ ดังนั้น ตลาดการเงินเป็นสถาบันที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่ส่งผลต่อการขยายตัวของตลาดและเพิ่มประสิทธิภาพได้อย่างสูงสุด

คำนิยามตลาดการเงิน

ตลาดการเงิน คือ สถานที่อำนวยความสะดวกในการทำธุรกรรมต่างๆ เพื่อเปลี่ยนแปลงสิทธิจากบุคคลหนึ่งไปอีกรับบุคคลหนึ่งจากระบบเศรษฐกิจที่มีการออมไปยังความต้องการลงทุนของภาคธุรกิจ ภาคครัวเรือน สถาบันการเงินหรือภาครัฐบาล ตลาดการเงินประกอบด้วยตลาดเงินและตลาดทุน⁷

1.ตลาดเงิน (Money Market) คือ สถานที่อำนวยความสะดวกให้สินเชื่ระยะสั้นจากการระดมเงินทุนเพื่อการกู้ยืมไม่เกิน 1 ปี การซื้อขายหลักทรัพย์เกี่ยวกับการเงินที่อายุการไถ่ถอนไม่เกิน 1 ปี เช่น ตั๋วเงินคลัง ตั๋วสัญญาทางการเงิน เป็นต้น รวมถึงการโอนเงินต่างๆ ที่ทำการหมุนเวียนทางการเงินในระยะสั้นมีสภาพคล่องสูงในการนำเงินทุนมาจัดสรรทางภาคธุรกิจ ภาคครัวเรือนและภาครัฐบาล โดยตลาดเงินสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1.ตลาดเงินในระบบ 2.ตลาดเงินนอกระบบ

1.1 ตลาดเงินในระบบ คือ สถานที่ที่จัดตั้งขึ้นโดยได้ดำเนินการจัดตั้งตามกฎหมายและรัฐบาลให้การยอมรับ ประกอบด้วย ธนาคารพาณิชย์ต่างๆ ตลาดหลักทรัพย์ บริษัทเงินทุน ธนาคารแห่งประเทศไทย มีความสำคัญหลักๆ คือ การให้คู่โดยออกตราสารทางการเงิน ตัวสัญญาใช้เงิน การกู้ยืมระหว่างธนาคารในช่วงเวลาหนึ่งเวลาใด กู้ยืมเกินบัญชีโดยมีหลักทรัพย์ค้ำประกันการกู้ยืม นั้นๆ การซื้อขายตั๋วเงินคลัง การซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดซื้อคืน เป็นต้น

⁷วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2552), เพิ่งอ้าง, หน้า 171-173.

1.2 ตลาดเงินนอกระบบ คือ สถานที่ที่อำนวยความสะดวกจากการระดมเงินทุน โดยมีการจัดตั้งไม่ได้รับการยอมรับทางกฎหมาย การกู้ยืมขึ้นอยู่กับผู้กู้กับผู้ให้กู้กำหนดกติกาขึ้นมาเอง เช่น การให้กู้ยืมทางการเงิน การขายฝากโดยมีหลักทรัพย์ค้ำประกันการกู้ยืม การเล่นแชร์ เป็นต้น

2.ตลาดทุน (Capital Market) คือ สถานที่ที่อำนวยความสะดวกจากการระดมเงินทุนเพื่อให้สินเชื่อทางการเงินทั้งภาคครัวเรือน ภาคธุรกิจ ภาครัฐบาล เป็นการให้สินเชื่อแบบระยะยาวเกินกว่า 1 ปีขึ้นไป เช่น พันธบัตรของรัฐบาลและภาคเอกชน หุ้นกู้ หุ้นสามัญ อีกทั้งสินทรัพย์ที่ไม่มีกำหนดช่วงเวลาการไถ่ถอน เช่น หุ้นสามัญของภาคธุรกิจ ซึ่งการให้สินเชื่อมีอายุไถ่ถอนตั้งแต่ 1 ปี 10 ปี 15 ปีก็ได้ โดยตลาดทุนสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1.ตลาดสินเชื่อทั่วไป 2.ตลาดหลักทรัพย์

2.1 ตลาดสินเชื่อทั่วไป เป็นการดำเนินการให้สินเชื่อโดยทั่วไปของธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุนเกี่ยวกับการกู้ยืมระยะยาวในด้านต่างๆที่มีการใช้เงินทุนจำนวนมาก เช่น การให้กู้ยืมเพื่อทำการก่อตั้งโรงงาน ซื้อเครื่องจักรอุปกรณ์ต่างๆ วัตถุดิบในกระบวนการผลิต อีกทั้งกู้ยืมเพื่อสร้างที่พักอาศัยของภาคครัวเรือน เป็นต้น

2.2 ตลาดหลักทรัพย์ เป็นตลาดที่มีการระดมเงินทุนด้วยการซื้อขายหลักทรัพย์ สามารถแบ่งออกเป็น ตลาดแรกและตลาดรอง โดยตลาดแรก (Primary Market) เป็นตลาดที่ทำการซื้อขายหลักทรัพย์ที่ได้ออกใหม่เป็นครั้งแรกของหน่วยธุรกิจ ในตลาดดังกล่าว นักเศรษฐศาสตร์ถือว่ามีความสำคัญมากเนื่องจากมีความสัมพันธ์ระหว่างสินเชื่อกับการตัดสินใจของภาคการเงินและการผลิต จึงถือว่าตลาดแรกเป็นตลาดการลงทุนแท้จริง ส่วนตลาดรอง (Secondary Market) เป็นตลาดที่ทำการซื้อขายหลักทรัพย์ที่เคยได้มีการซื้อขายมาแล้วเป็นลักษณะเป็นการเปลี่ยนมือในการซื้อขายหลักทรัพย์ ดังนั้นนักเศรษฐศาสตร์จึงถือว่าการซื้อขายหลักทรัพย์มิใช่การลงทุนแท้จริงในภาคเศรษฐกิจ แต่อย่างไรก็ตาม ตลาดรองก็มีความสำคัญต่อสภาพความคล่องสูงเนื่องจากสามารถเปลี่ยนมือได้รวดเร็ว สร้างแรงจูงใจในการซื้อขายหลักทรัพย์ให้กับประชาชนและนักลงทุน

ความสำคัญของตลาดการเงินมีหลายประการดังนี้

1.ทำให้เกิดสภาพความคล่องในระบบเศรษฐกิจ กล่าวคือ ตลาดการเงินก่อให้เกิดการระดมเงินทุนจากหน่วยการออมนำไปสู่การลงทุนทุกภาคส่วนทั้งภาคครัวเรือน ภาคธุรกิจ ภาครัฐบาล อันเนื่องมาจากการต้องนำเงินไปลงทุนในด้านต่างๆ ในระบบเศรษฐกิจ

2.มีการจัดสรรทรัพยากรทางการเงินทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการเคลื่อนย้ายเงินทุนจากการออมของรายได้ของหน่วยงานหนึ่งมาสู่ความต้องการของหน่วยงานที่มีความต้องการลงทุน ทำให้เกิดการการจัดสรรทรัพยากรทางการเงินทุนมาก่อให้เกิดผลผลิต การจ้างงานและทำให้รายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้นจากการใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3.ทำให้เกิดการกระตุ้นและสนับสนุนการเจริญโตทางเศรษฐกิจ ในการขับเคลื่อนทั้งปัจจัยทางตรงและทางอ้อมในการกระตุ้นของเศรษฐกิจ อันเนื่องจาก ตลาดการเงินมีความสัมพันธ์ต่อระบบการหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจอันประกอบด้วยผู้บริโภค นักลงทุนทางธุรกิจ เพื่อนำมาใช้ในการอุปโภคบริโภค การจ้างงาน เกิดสินค้าและบริการขึ้นมาใหม่ อีกทั้งภาครัฐบาลสามารถกระตุ้นและสนับสนุนทางอ้อมจากการซื้อขายหลักทรัพย์ต่างๆ ผ่านระบบตลาดการเงิน

4.เพื่อสนองตอบนโยบายของธนาคารแห่งประเทศไทยทางการเงินทุน เป็นการใช้มาตรการของธนาคารแห่งประเทศไทยในการเข้ามาซื้อขายหลักทรัพย์ต่างๆ ทำให้เกิดผลตอบแทนนโยบายเป้าหมายขึ้นกลางต่อปริมาณเงินของเงินสำรองของระบบธนาคารพาณิชย์ให้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งระยะสั้นและระยะยาว รวมทั้งระดับอัตราดอกเบี้ยเพื่อรักษานโยบายเสถียรภาพทางการเงินที่สมบูรณ์ในการบรรลุมาตรการเป้าหมายขั้นสุดท้าย

ธนาคารพาณิชย์

ธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินรูปแบบหนึ่งที่สำคัญในระบบตลาดการเงินและมีลักษณะแตกต่างจากสถาบันการเงินรูปแบบอื่นๆ ที่มีใช้ธนาคาร กล่าวคือ ธนาคารพาณิชย์สามารถทำธุรกรรมรับฝากประเภทกระแสรายวันที่ย้ายคืนเมื่อทวงถามด้วยเช็คแตกต่างสถาบันการเงินในรูปแบบอื่นๆ ที่ไม่สามารถกระทำได้ตามกฎหมาย ทำให้ธนาคารพาณิชย์สามารถสร้างกระแสเงินฝากที่มีสัดส่วนได้สูงของปริมาณเงินการหมุนเวียนเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาประเทศ สามารถดำเนินกิจกรรมด้านการระดมเงินออมเพื่อให้สินเชื่อทั้งระยะสั้นและระยะยาว อีกทั้งสามารถกำหนดระดับอัตราดอกเบี้ยซึ่งส่งผลกระทบต่อสถาบันอื่นๆ ที่มีใช้ธนาคารขอการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ถึงอย่างไรก็ตามก็อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารกลางในการกำหนดขอบเขตของการประกอบกิจการของธนาคารพาณิชย์ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ให้มีประสิทธิภาพ

ปัจจุบันระบบธนาคารพาณิชย์ได้แบ่งเป็น 3 ระบบ^๖ คือ 1. ระบบธนาคารพาณิชย์เอกเทศ 2. ระบบธนาคารพาณิชย์สาขา 3.ระบบธนาคารพาณิชย์ลูกโซ่และการรวมกลุ่ม

1.ระบบธนาคารพาณิชย์เอกเทศ (Unit or Independent Bank System) มีลักษณะเป็นการจัดตั้งแบบอิสระที่ประกอบกิจการธนาคาร ไม่ขึ้นอยู่กับหน่วยงานหรือองค์กรใดๆ ส่วนใหญ่เป็นธนาคารท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นเพื่อรองรับฐานเศรษฐกิจของท้องถิ่น ระบบธนาคารพาณิชย์เอกเทศได้รับความนิยมแพร่หลายในประเทศสหรัฐอเมริกา อันเนื่องจากรัฐแต่ละรัฐของสหรัฐอเมริกามีอำนาจในการปกครองท้องถิ่นคนตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ ดังนั้นสามารถสร้างธนาคารพาณิชย์ที่สนองความต้องการของคนในท้องถิ่น

^๖ กฤตยา คดิรังสรรค์สุข, เศรษฐศาสตร์มหภาคเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ 7. (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554), หน้า 344.

2.ระบบธนาคารพาณิชย์สาขา (Branch Banking System) มีการบริหารจัดการที่สามารถประกอบกิจการธนาคารได้มากกว่า 1 สาขาขึ้นไป สามารถมีได้ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ โดยมีสำนักงานใหญ่ทำหน้าที่ในการกำกับดูแล วางนโยบายแนวทางการพัฒนา ตรวจสอบและอนุมัติการกู้ยืมที่มีการขอกู้เป็นจำนวนมาก

3.ระบบธนาคารพาณิชย์ลูกโซ่และการรวมกลุ่ม (Chain Banking System and Group Banking System) ระบบธนาคารพาณิชย์ลูกโซ่และธนาคารการรวมกลุ่มมีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ มีการร่วมมือระหว่างธนาคารมากกว่าสองแห่งขึ้นไปทำการบริหารจัดการโดยมีคณะกรรมการการบริหารในการกำกับดูแล กำหนดนโยบาย ตรวจสอบการดำเนินงานของธนาคาร แต่ในส่วนการหมุนเวียนเงินทุน รวมทั้งทรัพยากรมนุษย์ต้องบริหารของแต่ละธนาคาร เนื่องจากกฎระเบียบทางด้านกฎหมายกำหนดไว้ ส่วนที่แตกต่างกันของการรวมกลุ่มของธนาคารพาณิชย์จะต้องมีคณะกรรมการที่เป็นองค์กรกลางในการควบคุมการดำเนินกิจการ

การสร้างเงินฝากของระบบธนาคารพาณิชย์

การสร้างเงินฝากของระบบธนาคารพาณิชย์ ถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งของการประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ที่สามารถระดมเงินทุนในการให้สินเชื่อที่ทำได้ถูกต้องตามกฎหมายแตกต่างสถาบันทางการเงินอื่นๆ ดังนั้นเพื่อให้ทราบถึงวิธีการสร้างเงินฝากของกระบวนการของธนาคารพาณิชย์ต้องเข้าใจความหมายของคำดังต่อไปนี้

1. เงินฝากขั้นแรก (Primary Deposits) คือ การเปิดบัญชีเงินฝากกระแสรายวันด้วยเงินสดที่ธนาคารพาณิชย์ของผู้มาทำธุรกรรมทางการเงิน

2. เงินฝากขั้นต่อไป (Derivative Deposits) คือ เงินที่เกิดจากลูกค้าที่ทำการกู้ยืมจากธนาคารพาณิชย์แต่มิได้นำเงินออกไป เพียงนำเงินที่เกิดการกู้ยืมนั้นโอนเข้าบัญชีของตนภายในธนาคารพาณิชย์เดิมที่ทำการกู้ยืม ลักษณะแบบนี้เรียกว่า “เงินฝากขั้นต่อไป”

3. อัตราส่วนเงินสดสำรองตามกฎหมายหรืออัตราส่วนเงินสดสำรองที่ต้องรักษาไว้ (Legal Reserve Ration) คือ อัตราส่วนที่ธนาคารกลางได้กำหนดไว้เพื่อกำกับดูแลธนาคารพาณิชย์ทุกแห่งให้มีสัดส่วนทางการเงินเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่ธนาคารกลางเห็นว่าเหมาะสม ถือว่าเป็นเครื่องมือในการใช้นโยบายการเงินอีกทางหนึ่งของธนาคารกลาง

4. ปริมาณเงินสดสำรองตามกฎหมายหรือปริมาณเงินสดสำรองที่ต้องรักษาไว้ (Legal Reserve of Reserve Requirement) คือ ปริมาณเงินสดในระบบการหมุนเวียนของธนาคารต้องรักษา

ไว้ให้สอดคล้องกับปริมาณเงินฝากกระแสรายวัน กล่าวคือ เมื่อธนาคารมีเงินฝากกระแสรายวันเป็นเงินสดต้องแบ่งปริมาณส่วนหนึ่งตามอัตราส่วนที่ธนาคารกลางกำหนดไว้ตามกฎหมาย โดยนำ ส่วนเงินสดดังกล่าวเก็บไว้ที่ธนาคารกลาง

5. ปริมาณเงินสดสำรองทั้งสิ้น (Cash Reserve) คือ ผลรวมของปริมาณเงินสดสำรองที่ต้องรักษาไว้ตามอัตราส่วนของธนาคารกลางกำหนดไว้กับปริมาณเงินสดส่วนเกินจากการหักออกจากปริมาณเงินสดสำรองที่ต้องรักษาไว้

6. ปริมาณเงินสดสำรองส่วนเกิน (Excess Reserve) คือ ปริมาณเงินสดสำรองทั้งสิ้นหักจากปริมาณเงินสดสำรองที่ต้องรักษาไว้ตามอัตราส่วนของธนาคารกลางกำหนด โดยปริมาณเงินสดสำรองส่วนเกินดังกล่าวสามารถนำไปสร้างสินเชื่อในระบบธนาคารพาณิชย์เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์และผลตอบแทนได้

วิธีการสร้างเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ทุกแห่งจะเริ่มจากการระดมเงินออมของประชาชนที่นำเงินสดมาฝากเป็นเงินกระแสรายวัน โดยธนาคารพาณิชย์ถือว่าเป็นเงินฝากขั้นแรก ถัดมาธนาคารพาณิชย์นำเงินฝากกระแสรายวันนำมาหักตามอัตราส่วนเงินสดสำรองตามกฎหมายหรืออัตราส่วนเงินสดสำรองที่ต้องรักษาไว้ที่ธนาคารกลางกำหนดไว้ ทำให้คงเหลือปริมาณเงินสดสำรองส่วนเกินที่สามารถนำไปก่อให้เกิดผลตอบแทนของธนาคารจากการให้สินเชื่อหรือการลงทุนในลักษณะต่างๆ ในกระบวนการสร้างเงินฝากทั้งระบบของธนาคารพาณิชย์เพื่ออำนวยความสะดวกจะนำหลักบัญชีขั้นพื้นฐานมาเป็นเครื่องมือประกอบการอธิบาย โดยใช้บัญชี เรียกว่า บดุล (Balance Sheet) ซึ่งการจัดทำบัญชีงบดุลดังกล่าวของธนาคารจะประกอบด้วย สินทรัพย์ (Assets) หนี้สินและทุน (Liabilities and Capital) สินทรัพย์ของธนาคารจะประกอบด้วย เงินสำรอง เงินให้กู้เงินลงทุน ในส่วนของหนี้สิน ประกอบด้วย เงินฝากที่ประชาชนมาฝาก เงินกู้ยืมต่างๆ ของธนาคาร เงินกองทุน โดยการจัดทำบัญชีงบดุลตามหลักสินทรัพย์เท่ากับหนี้สินและทุนเสมอ

งบดุลธนาคารพาณิชย์

สินทรัพย์		หนี้สินและทุน	
เงินสำรอง	xxxx	เงินฝาก	xxxx
เงินให้กู้	xxxx	เงินกู้ยืม	xxxx
เงินลงทุน	xxxx	เงินกองทุน	xxxx
รวม	xxxx	รวม	xxxx

กระบวนการสร้างเงินฝากทั้งระบบของธนาคารพาณิชย์เพื่ออำนวยความสะดวก สมมติธนาคารพาณิชย์มีการระดมเงินออมจากประชาชนโดยการสร้างแรงจูงใจและการประชาสัมพันธ์ในด้านต่างๆ เพื่อให้เห็นความสำคัญเกี่ยวกับการออม ส่งผลให้ประชาชนนำเงินสดมาฝากที่ธนาคาร

เป็นจำนวน 400 ล้านบาท ในเงินจำนวนนี้ถือว่าเป็นเงินฝากชั้นแรก ธนาคารได้นำเงินดังกล่าวมาทำบัญชีควบคุมของธนาคารได้ดังนี้

สินทรัพย์		หนี้สินและทุน	
เงินสำรอง	400	เงินฝาก	400
รวม	400	รวม	400

กำหนดให้ธนาคารกลางกำหนดอัตราส่วนเงินสำรองตามกฎหมายหรืออัตราส่วนเงินสดสำรองที่ต้องรักษาไว้ร้อยละ 10 (ในการกำหนดของธนาคารกลางเป็นไปตามกฎหมายที่ธนาคารกลางมีหน้าที่กำกับดูแล ตรวจสอบธนาคารพาณิชย์ทุกแห่งเพื่อมิให้มีการสร้างเงินฝากที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจ) ฉะนั้นธนาคารพาณิชย์ต้องหักปริมาณเงินสดสำรองตามกฎหมายเป็นจำนวน 40 ล้านบาท ทำให้ธนาคารมีปริมาณเงินหมุนเวียนที่เป็นเงินสดสำรองส่วนเกิน 360 ล้านบาทโดยในปริมาณเงินดังกล่าวสามารถนำมาก่อให้เกิดประโยชน์และผลตอบแทนของธนาคารได้

กรณีมีผู้มาดำเนินการขอกู้ยืมเงินกับธนาคารเป็นจำนวนเงิน 100 ล้านบาทแต่ผู้กู้ยืมเงินยังมิได้นำเงินออกจากธนาคาร เพียงโอนเงินจากการกู้ยืมจากธนาคารเข้าสู่บัญชีเงินฝากกระแสรายวันชั่วคราวกับธนาคารที่ให้ผู้กู้ยืมเงิน กรณีดังกล่าวสิ่งที่จะดำเนินการในบัญชีควบคุมของธนาคาร ในด้านสินทรัพย์จะมีการลงบัญชีการให้ผู้กู้ยืมเงินโดยธนาคารได้มีการถือใบสัญญาใช้หนี้ของผู้กู้ยืม ในขณะที่ด้านหนี้สินจะมีการนำฝากเงินกระแสรายวัน โดยมีเงื่อนไขว่าเมื่อเจ้าของบัญชีสั่งจ่ายด้วยเช็คธนาคารต้องจ่ายเงินจำนวนดังกล่าว

สินทรัพย์		หนี้สินและทุน	
เงินสำรอง	400	เงินฝาก	400
เงินให้ผู้กู้	100	เงินฝาก(ใหม่)	100
รวม	500	รวม	500

สมมติว่าผู้กู้ยืมเงินและเจ้าของบัญชีเงินฝาก 100 ล้านบาทได้สั่งจ่ายด้วยเช็คเป็นจำนวนเงิน 100 ล้านบาท ผลจากการเบิกเงินจากธนาคารจะได้ดังนี้

สินทรัพย์		หนี้สินและทุน	
เงินสดสำรองตามกฎหมาย	40	เงินฝาก	400
เงินให้ผู้กู้	360		
รวม	400	รวม	400

กรณีผู้ได้รับเช็คได้นำเช็คไปเบิกเงินต่างธนาคารของผู้ที่ให้เช็ค ทำให้เงินฝากเกิดการเคลื่อนย้ายจากธนาคารหนึ่งไปอีกธนาคารที่ได้นำเช็คไปเข้าบัญชีเงินฝากที่ตนมีบัญชีอยู่ ผลปรากฏว่า เงินจำนวน 100 ล้านบาทมีการเคลื่อนย้ายไปอีกธนาคารหลังจากหักเงินสดสำรองที่ต้องรักษาตามกฎหมายร้อยละ 10 ดังนั้น 100×0.1 เท่ากับ 10 ล้านบาท ทำให้เงินที่มีการเข้าบัญชีเงินฝากซึ่งจะมีเงินสดสำรองส่วนเกินเท่ากับ 90 ล้านบาท ($100 - 10 = 90$) สามารถเขียนบัญชีงบดุลดังนี้

สินทรัพย์		หนี้สินและทุน	
เงินสดสำรองตามกฎหมาย	10	เงินฝาก	100
เงินให้กู้	90		
รวม	100	รวม	100

ทำให้ธนาคารดังกล่าวสามารถสร้างเงินฝากได้ 100 ล้านบาท ในลักษณะเช่นเดียวกัน กรณีเจ้าของเงินฝากส่งจ่ายด้วยเช็คจำนวนเงิน 90 ล้านบาท และมีการนำเช็คเงินไปยังต่างธนาคาร การดำเนินการก็จะทำลักษณะเดียวกัน กล่าวคือ มีการแบ่งปริมาณเงินตามอัตราส่วนเงินสดสำรองตามกฎหมายหรืออัตราส่วนเงินสดสำรองที่ต้องรักษาไว้ และนำเงินสดสำรองส่วนเกินไปปล่อยกู้ ลักษณะแบบนี้ต่อไปจนกว่าจะไม่คงเหลือเงินสำรองส่วนเกินของธนาคาร สามารถอธิบายได้ในตาราง 20

ตาราง 20 การสร้างทางการเงินของธนาคาร

(หน่วย : ล้านบาท)

ธนาคาร	เงินฝากและเงิน สำรองทั้งหมด	เงินสดสำรอง ตามกฎหมาย	เงินสดสำรอง ส่วนเกิน	เงินที่ธนาคาร ให้กู้
ลำดับที่ 1	400.000	40.000	360.000	360.000
ลำดับที่ 2	360.000	36.000	324.000	324.000
ลำดับที่ 3	324.000	32.400	291.600	291.600
ลำดับที่ 4	291.600	29.160	262.440	262.440
ลำดับที่ 5	262.440	26.244	236.196	236.196
ฯลฯ				
รวม	4,000	400	3,600	3,600

จากกระบวนการสร้างเงินฝากของธนาคารดังกล่าวต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขดังนี้ ผู้กู้ยืมเงินต้องมีได้เบิกเป็นเงินสดออกจากธนาคาร อันเนื่องจากส่งผลต่อระดับปริมาณเงินสดสำรองส่วนเกินในการสร้างเงินฝากขั้นต่อไปของธนาคารและธนาคารต้องดำเนินการอย่างเคร่งครัดในการดำรงปริมาณเงินสดสำรองที่ธนาคารกลางกำหนด อีกทั้งการให้กู้ยืมของธนาคารต้องเท่ากับระดับปริมาณ

เงินสดสำรองส่วนเกินที่ดำรงอยู่ของธนาคาร รวมถึงการกำหนดอัตราเงินสดสำรองที่ต้องรักษาไว้ในทางกฎหมายต้องมีอัตราส่วนน้อยกว่าร้อยละ 100 มิเช่นนั้นธนาคารจะไม่มีปริมาณเงินสดสำรองส่วนเกินในการสร้างเงินฝากขั้นต่อไปของธนาคาร

นอกจากนั้นสามารถพิจารณาจากการคำนวณในการสร้างเงินฝากของธนาคารปริมาณเงินฝากครั้งแรกและปริมาณเงินฝากขั้นต่อไปจากการใช้สูตรดังนี้

$$D = P(1-r) + P(1-r)^2 + \dots + P(1-r)^n$$

ฉะนั้น $D = P/r$

P คือ ปริมาณเงินสดที่ฝากครั้งแรก

D คือ ผลรวมของปริมาณเงินฝากครั้งแรกและปริมาณเงินฝากทั้งหมดที่ระบบธนาคารสร้าง

I คือ อัตราเงินสดสำรองตามกฎหมาย

A คือ เงินสดสำรองส่วนเกินของธนาคารแรก เกิดจาก $P - P \cdot r$ หรือ $P(1-r)$

ขณะที่ธนาคารสามารถสร้างปริมาณเงินฝากสูงสุดเท่ากับปริมาณเงินสดสำรองส่วนเกินหารอัตราเงินสดสำรองที่ต้องรักษาไว้ตามกฎหมาย สูตรดังนี้

$$D - P = A / r$$

ดังที่กล่าวมาเบื้องต้น พบว่า การสร้างเงินฝากของธนาคารนั้นมีความสัมพันธ์กับระดับอัตราส่วนเงินสดสำรองที่ต้องรักษาไว้ตามกฎหมาย กล่าวคือ ปริมาณเงินในการสร้างเงินฝากของธนาคารจะมากขึ้นหรือน้อยลงย่อมแปรเปลี่ยนตามอัตราส่วนเงินสดสำรองที่ต้องรักษาไว้ตามกฎหมายที่ธนาคารกลางกำหนดในช่วงเวลานั้นๆ ส่งผลต่อการสร้างเงินฝากขั้นต่อไปของธนาคาร อีกทั้งยังมีปัจจัยพฤติกรรมของผู้กู้ยืมในการเบิกจ่ายเงินลักษณะเป็นเงินสดก็ส่งผลต่อการสร้างเงินฝากขั้นต่อไปของธนาคารเช่นกัน

ระบบการสร้างเงินฝากถูกทำลาย

ระบบการสร้างเงินฝากถูกทำลายเป็นกระบวนการที่มีการนำเงินจากระบบของธนาคารออกมาลักษณะเป็นเงินสดทำให้ส่งผลต่อปริมาณเงินสดสำรองส่วนเกินของธนาคารที่สามารถนำเงินในการสร้างเงินฝากเพื่อให้มีการกู้ยืมเงินภายในระบบลดปริมาณลง

ทฤษฎีสำนักเคนส์ว่าด้วยคุณภาพความต้องการถือเงิน

จากการเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำของโลกในปี ค.ศ. 1930 ในทางทฤษฎีของสำนักคลาสสิกมีความเชื่อเกี่ยวกับกลไกตลาดโดยให้มีการปรับตัวเข้าสู่ภาวะดุลยภาพของระบบเศรษฐกิจนั้นไม่สามารถแก้ปัญหาวิกฤติดังกล่าวได้ จึงก่อให้เกิดการนำเสนอแนวคิดในทางทฤษฎีสำนักเคนส์ขึ้นของ จอห์น เมนาร์ด เคนส์ ในปี ค.ศ. 1936 ในหนังสือชื่อว่า The General Theory of Employment, Interest and Money โดยในหนังสือดังกล่าวได้มีการโต้แย้งแนวคิดของสำนักคลาสสิกหลายๆ ประเด็นรวมถึงประเด็นความต้องการถือเงิน กล่าวคือ สำนักคลาสสิกมองถึงความต้องการถือเงิน (อุปสงค์ต่อการถือเงิน) เป็นเพียงปริมาณเงินในช่วงเวลาหนึ่งเวลาใดที่ระบบเศรษฐกิจต้องการใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเท่านั้นและมิได้มีความสัมพันธ์กับปัจจัยอื่นๆ ในระบบเศรษฐกิจ ทำให้ประเด็นดังกล่าวตามแนวคิดของเคนส์ไม่เห็นด้วย จึงได้เสนอแนวคิดของอุปสงค์ต่อการถือเงินหรือความต้องการถือเงินไว้ 3 ประเภทดังนี้¹⁰

1. ความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายประจำวัน (Transaction Demand for Money) เงินเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งอย่างต่อการดำรงชีวิตเพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนซื้อสินค้าและบริการในระบบเศรษฐกิจปัจจุบัน โดยทั่วไปความต้องการถือเงินของแต่ละบุคคลมีความจำเป็นเพื่อใช้จ่ายประจำวันแตกต่างกันขึ้นอยู่กับหลายๆ ปัจจัย อาทิ ระดับรายได้ ค่านิยม การคาดการณ์ความต้องการซื้อสินค้าและบริการในแต่ละวัน อัตราดอกเบี้ย เป็นต้น ฉะนั้นปริมาณเงินที่ต้องการเพื่อใช้จ่ายประจำถือจะเพิ่มขึ้นหรือลดลงขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลช่วงเวลาหนึ่งเวลาใด ตัวอย่างเช่น นาย ก มีระดับรายได้เป็นเงินเดือน 20,000 บาท เดือนถัดมามีรายได้เป็นเงินเดือนเพิ่มขึ้นเป็น 25,000 บาททำให้ส่งผลต่อการมีอำนาจในการถือเงินเพื่อใช้จ่ายประจำวันเพิ่มขึ้น กรณีตรงกันข้ามนาย ก. มีรายได้ที่เป็นเงินเดือนลดลงส่งผลต่อการมีอำนาจในการถือเงินเพื่อใช้จ่ายประจำลดลงเช่นกัน ลักษณะแบบนี้บ่งบอกถึงว่าระดับรายได้แปรผันผกผันต่อความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายประจำวัน

นอกจากนั้นการศึกษาความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายประจำวันสามารถวิเคราะห์ในรูปสมการ ภายใต้งบดุลที่ว่า อัตราส่วนของรายได้ประชาชาติต่อมูลค่าทางการเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจมีสัดส่วนคงที่ สมมติ อัตราส่วนของรายได้ที่ประชาชนทั่วไปมีความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายประจำ 200 ล้านบาท ขณะที่รายได้ประชาชาติเป็นตัวเงิน ณ ขณะนั้น 1,000 ล้านบาท เมื่อรายได้ประชาชาติเป็นตัวเงินเพิ่มขึ้นเป็น 1,500 ล้านบาท ทำให้ความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายประจำเพิ่มขึ้นเป็น 300 ล้านบาท สามารถอธิบายในรูปสมการ¹¹

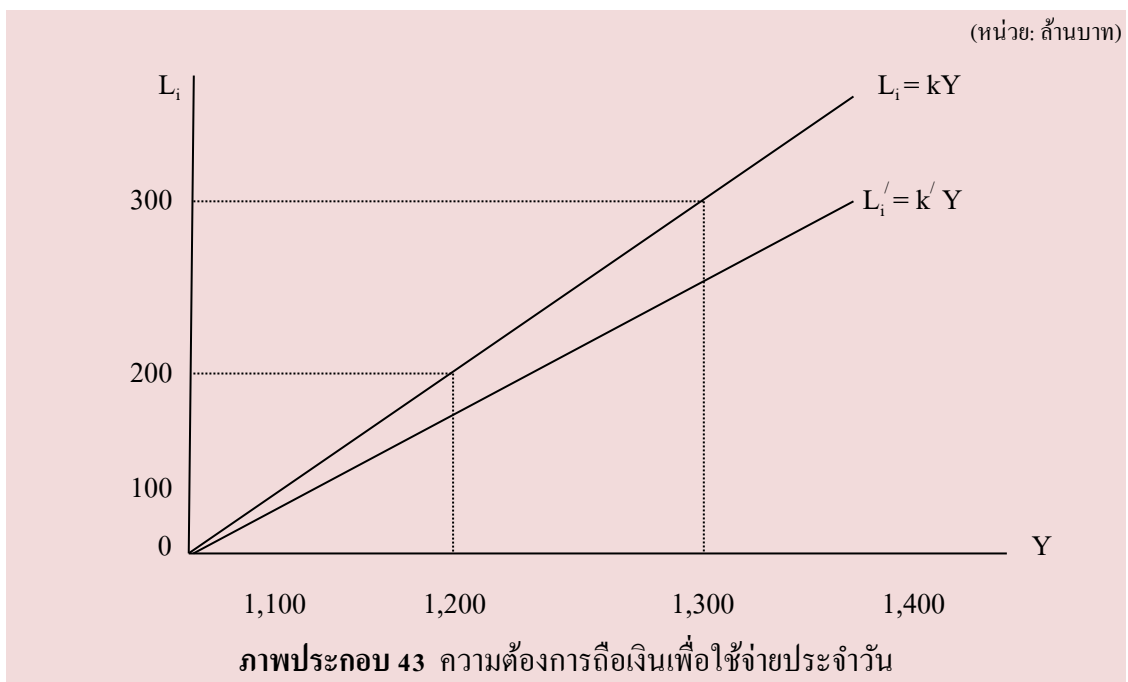
¹⁰ลีปภาส พรสุขสว่าง, เศรษฐศาสตร์ตลาดการเงิน. (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555), หน้า 377-386.

¹¹วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2552), อ้างอิง, หน้า 181.

$$L_i = kY$$

กำหนดให้ L_i คือ ปริมาณเงินที่ต้องการถือไว้เพื่อใช้จ่ายช่วงเวลาหนึ่ง
 k คือ อัตราส่วนของรายได้ที่ต้องการถือไว้เพื่อใช้จ่ายประจำวัน
 Y คือ รายได้ประชาชาติ

จากข้อสมมติ พบว่า ปริมาณเงินที่ต้องการถือเงินไว้เพื่อใช้จ่ายประจำวันแปรผันกับระดับรายได้ประชาชาติ กล่าวคือ เมื่อระดับรายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้นทำให้ความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายประจำวันเพิ่มขึ้น ในทางตรงกันข้ามเมื่อระดับรายได้ประชาชาติลดลงทำให้ความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายประจำวันลดลง ขณะที่ค่า k คืออัตราส่วนของรายได้ที่ต้องการถือไว้เพื่อใช้จ่ายประจำวันในที่นี้เท่ากับ $1/5$ อธิบายได้ว่าปริมาณเงินที่ต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายประจำวัน 200 ล้านบาท ณ ระดับรายได้ประชาชาติ 1,000 ล้านบาท ถ้าระดับรายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้นเป็น 1,500 ล้านบาทจะทำให้ปริมาณเงินที่ต้องการถือเงินเพิ่มขึ้นในอัตราส่วนของรายได้ที่ต้องการถือไว้เท่ากับ $1/5$ เท่า ดังนั้นปริมาณเงินที่ต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายประจำวันเท่ากับ 300 ล้านบาท ดังภาพประกอบ 43

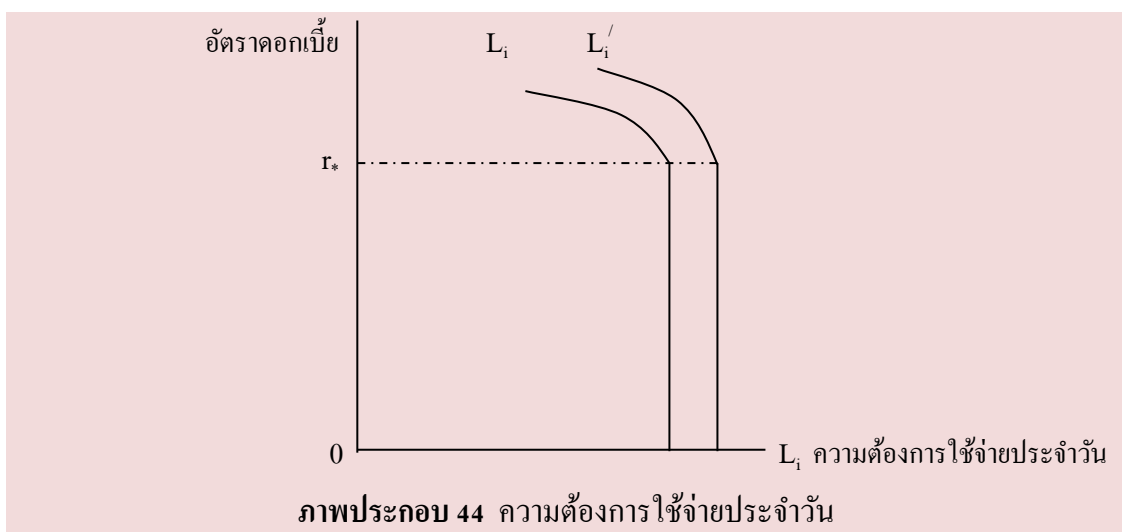

ที่มา: วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน, หลักเศรษฐศาสตร์มหภาค, 2552, หน้า 181.

ภาพประกอบ 43 แสดงถึงความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายประจำวัน จากเส้นอุปสงค์ต่อการถือเงินสมมติว่า อยู่ที่เส้น $L_i = kY$ ณ ระดับรายได้ประชาชาติ (Y) 1,300 ล้านบาททำให้อุปสงค์ต่อการถือเงินใช้จ่ายที่ 300 ล้านบาท และถ้าระดับรายได้ประชาชาติ (Y) ลดลงเป็น 1,200 ล้านบาทจะทำให้อุปสงค์ต่อการถือเงินใช้จ่ายย้ายจากจุดเดิมลดลงเป็น 200 ล้านบาท

อย่างไรก็ตามความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายประจำวันสามารถเกิดการเคลื่อนย้ายทั้งเส้นอันเกิดจากปัจจัยทางอ้อมที่ไม่ใช่จากระดับรายได้ประชาชาติ อาทิเช่น ค่านิยม การคาดการณ์ความต้องการซื้อสินค้าและบริการในแต่ละวัน เป็นต้น สมมติว่าประชาชนคาดการณ์เกี่ยวกับราคาน้ำมันในตลาดโลกแนวโน้มลดลงส่งผลให้ความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายประจำวันในขณะนั้นลดลงตามไปด้วยเพราะรอซื้อน้ำมันในช่วงเวลาที่ราคาน้ำมันจะลดลงในวันถัดไป ทำให้จากเส้น $L_i = kY$ เปลี่ยนเป็นเส้น $L_i' = k'Y$ ณ ระดับรายได้ประชาชาติคงเดิม

ดังที่กล่าว ความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายประจำวันแปรผันกับรายได้ประชาชาติถือว่าเป็นปัจจัยทางตรงที่ผลกระทบต่อความต้องการถือเงิน นอกจากนั้นความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายประจำวันแปรผันผกผันกับอัตราดอกเบี้ยอีกหนึ่งปัจจัยเช่นกัน กล่าวคือ เมื่อระดับอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้นทำให้ความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายประจำวันลดลง ในทางตรงกันข้ามเมื่อระดับอัตราดอกเบี้ยลดลงทำให้ความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายประจำวันเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ส่งผลต่อความสามารถสร้างการลงทุนก่อให้เกิดผลประโยชน์ในช่วงเวลาสั้นๆ ในการเปลี่ยนเป็นหลักทรัพย์อื่นๆ ที่ได้จากความไม่ต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายประจำวันในขณะนั้น เช่น นักลงทุนถือเงินในการใช้จ่าย 10 ล้านแต่ยังรอคณะรัฐมนตรีอนุมัตินโยบายรัฐบาลในการสนับสนุนด้านการค้าและการลงทุน สามารถนำเงินไปซื้อทองคำในการหาผลตอบแทนในช่วงเวลาสั้นๆ ได้ อย่างไรก็ตามอัตราดอกเบี้ยจะส่งผลกระทบต่อบุคคลที่ถือเงินในการใช้จ่ายเฉลี่ยเป็นจำนวนมากแต่อาจไม่ส่งผลกระทบต่อบุคคลที่ถือเงินในการใช้จ่ายเฉลี่ยเป็นจำนวนน้อย จากการพิจารณาปัจจัยด้านอัตราดอกเบี้ยของนักเศรษฐศาสตร์หลายท่านๆ กล่าวว่า ถ้าอัตราดอกเบี้ยมีระดับสูงขึ้นเรื่อยๆ ต่อเนื่องเมื่อถึงในช่วงเวลาหนึ่ง เส้นความต้องการใช้จ่ายประจำวันจะมีระดับอัตราดอกเบี้ยจะมีแนวโน้มโค้งวกกลับคืนดังภาพประกอบ 44

ที่มา: วันรักษ์ มิ่งมณีนาคนิ, หลักเศรษฐศาสตร์มหภาค, 2552, หน้า 182.

สามารถแสดงความสัมพันธ์ของความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายกับอัตราดอกเบี้ย โดยเขียนเป็นสมการฟังก์ชันได้ดังนี้

$$L_i = f(Y, r)$$

L_i คือ ความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่าย

Y คือ รายได้ประชาชาติ

r คือ อัตราดอกเบี้ย

ในการพิจารณาในที่นี้ กำหนดเงื่อนไขว่าระดับอัตราดอกเบี้ยเป็นค่าคงที่ กล่าวคือ ระดับการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยไม่มีผลต่อความต้องการถือเงินใช้จ่ายประจำวัน อันเนื่องจากการกำหนดเงื่อนไขดังกล่าวนี้เพื่อให้สามารถพิจารณาได้ง่าย และสามารถทำการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ประชาชาติกับความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายประจำวันเฉพาะได้ โดยสามารถเขียนในรูปสมการเชิงเส้นได้ดังนี้

$$L_i = kY$$

กำหนดให้

L_i คือ ปริมาณเงินที่ต้องการถือไว้เพื่อใช้จ่ายช่วงเวลาหนึ่ง

k คือ อัตราส่วนของรายได้ที่ต้องการถือไว้เพื่อใช้จ่ายประจำวัน

Y คือ รายได้ประชาชาติ

2. ความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายเหตุฉุกเฉิน (Precautionary Demand for Money)

พฤติกรรมของบุคคลในการดำเนินชีวิตไม่สามารถคาดการณ์ถึงเหตุฉุกเฉินที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ การเจ็บป่วย อุทกภัย วาตภัย อุบัติเหตุ เป็นต้น ฉะนั้นความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายเหตุฉุกเฉินสามารถเตรียมความพร้อมในการรับสถานการณ์ดังกล่าวได้ทันทั่วทั้งช่วงเวลาเฉพาะหน้า ปริมาณความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายเหตุฉุกเฉิน ปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณความต้องการถือเงินมี 2 ปัจจัยหลัก คือ ระดับรายได้กับระดับอัตราดอกเบี้ยในช่วงเวลานั้นๆ กล่าวคือ ระดับรายได้สูงขึ้นทำให้สามารถถือเงินในการรองรับเพื่อใช้จ่ายเหตุฉุกเฉินได้สูงขึ้น ถ้าระดับรายได้ลดลงทำให้สามารถถือเงินในการรองรับเพื่อใช้จ่ายเหตุฉุกเฉินได้ลดลงเช่นกัน ระดับอัตราดอกเบี้ยก็เช่นเดียวกันแต่มีลักษณะความสัมพันธ์แปรผกผันกับความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายเหตุฉุกเฉิน กล่าวคือ เมื่อระดับอัตราดอกเบี้ยลดลงทำให้ความต้องการถือเงินเพิ่มขึ้น แต่ถ้าระดับอัตราดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นทำให้ความต้องการถือเงินลดลงเช่นกัน

ฉะนั้นความต้องการถือเงินใช้จ่ายประจำวันและความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายเหตุฉุกเฉินมีความสัมพันธ์กับระดับรายได้และระดับอัตราดอกเบี้ยเหมือนกัน ดังนั้นเราสามารถพิจารณาความสัมพันธ์ในรูปสมการเส้นตรงทั้ง 2 ลักษณะได้ดังนี้

$$L_t = L_i(Y, r) + L_{ii}(Y, r)$$

L_t	คือ	อุปสงค์ความต้องการถือเงิน
$L_i(Y, r)$	คือ	ความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายประจำวัน
$L_{ii}(Y, r)$	คือ	ความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายเหตุฉุกเฉิน

ดังที่กล่าวข้างต้นในการพิจารณาในที่นี้ กำหนดเงื่อนไขว่าระดับอัตราดอกเบี้ยเป็นค่าคงที่ เพื่อให้สามารถพิจารณาได้ง่ายต่อความต้องการถือเงินทั้ง 2 ลักษณะ ดังนั้นจึงเขียนความสัมพันธ์ในรูปสมการเพียงสมการเดียว คือ

$$L_t = kY$$

3. ความต้องการถือเงินเก็งกำไรหรือสร้างผลประโยชน์ส่วนเพิ่ม (Speculative Demand for Money)

การสร้างผลประโยชน์ส่วนเพิ่มหรือการหาผลตอบแทนจากการเก็งกำไรเป็นรูปแบบหนึ่งจากการเก็บออม กล่าวคือ การจัดสรรรายได้ของผู้บริโภคสามารถแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ความต้องการใช้จ่ายภาคครัวเรือนในการบริโภคอุปโภคและการจัดเก็บออม ในส่วนการจัดเก็บออมสามารถนำทรัพย์สินมาสร้างผลประโยชน์ส่วนเพิ่มจากผลตอบแทนได้ ในการสร้างผลประโยชน์ส่วนเพิ่มมีระดับความเสี่ยงในการเก็งกำไรแตกต่างกันและอัตราผลตอบแทนก็ต่างกันไปด้วย เช่น การนำเงินออมมาฝากธนาคารเป็นการสร้างความเสี่ยงต่ำแต่ผลตอบแทนก็ต่ำหรือการนำเงินออมไปสร้างสินเชื่อนอกระบบเป็นการสร้างความเสี่ยงที่สูงแต่ผลตอบแทนก็มีโอกาสได้สูงเช่นกัน

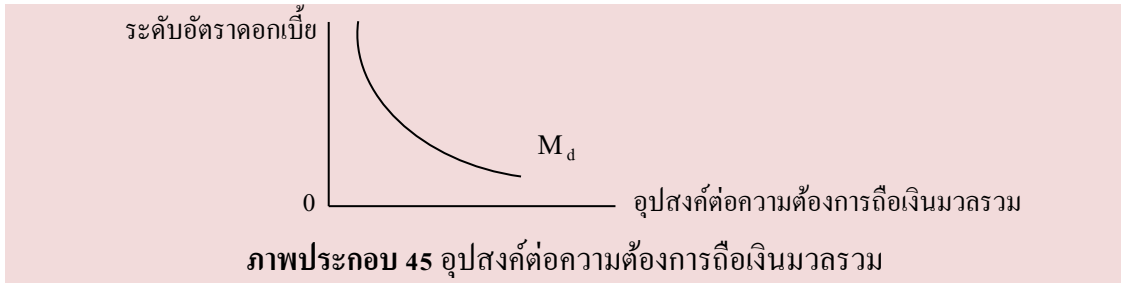
ความต้องการถือเงินเก็งกำไรหรือสร้างผลประโยชน์ส่วนเพิ่ม ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการถือปริมาณเงินเพื่อสร้างประโยชน์ส่วนเพิ่มสัมพันธ์กับระดับอัตราดอกเบี้ย และอุปสงค์สืบเนื่องของระดับอัตราดอกเบี้ยสัมพันธ์กับระดับราคาหลักทรัพย์ กล่าวคือ ปริมาณเงินจะถือเพิ่มขึ้นหรือลดลงขึ้นอยู่กับระดับอัตราดอกเบี้ยและราคาหลักทรัพย์ของตลาดจากการคาดการณ์หรือพยากรณ์ของผู้ต้องการสร้างผลประโยชน์จากการเก็งกำไร ดังนั้นเราสามารถพิจารณาความสัมพันธ์ในรูปสมการเส้นตรงของความต้องการถือเงินเก็งกำไรหรือสร้างผลประโยชน์ส่วนเพิ่มแปรผันผกผันกับระดับอัตราดอกเบี้ย ดังนี้

$$L_{iii} = L_s = f(r)$$

จากแนวคิดของจอห์น เมนาร์ด เคนส์ ว่าด้วยความต้องการถือเงินทั้ง 3 ลักษณะ สามารถนำมาเขียนเป็นฟังก์ชันของอุปสงค์ต่อความต้องการถือเงินรวม (Demand for Money, M_d) คือ

$$M_d = L_t(Y, r) + L_s(r)$$

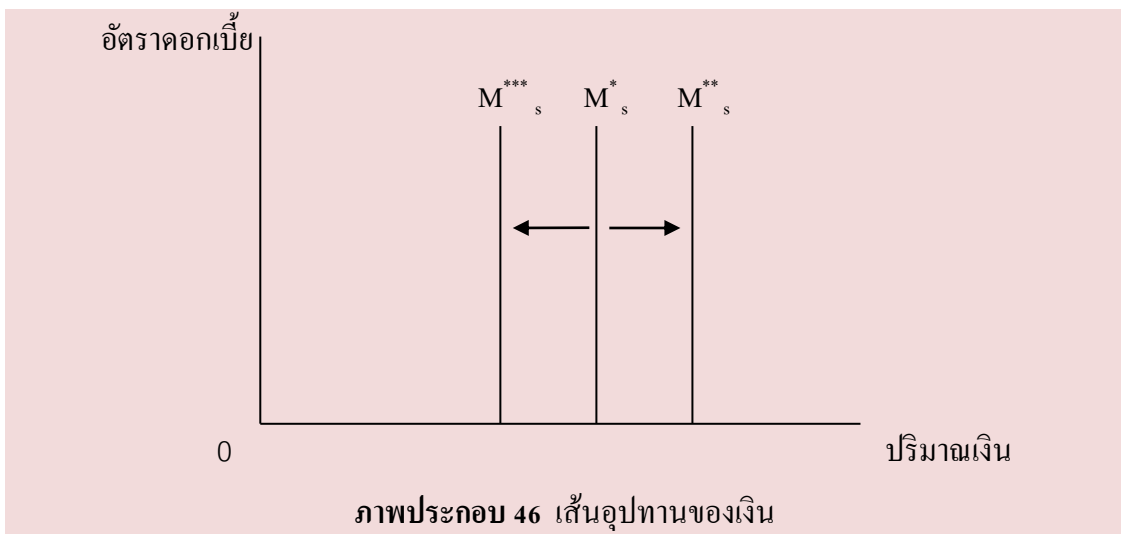
ฟังก์ชันข้างต้นสามารถนำมาอธิบายด้วยภาพประกอบ 45 แสดงถึงอุปสงค์ต่อความต้องการถือเงินมวลรวม
ถือเงินมวลรวมแปรผกผันกับระดับอัตราดอกเบี้ย

ที่มา: วันรักษ์ มิ่งมณีนาคนิ, หลักเศรษฐศาสตร์มหภาค, 2552, หน้า 185.

อุปทานของเงิน (Money Supply)

อุปทานของเงิน คือ จำนวนหรือปริมาณเงินทั้งหมดที่มีการหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจในช่วงเวลาหนึ่งเวลาใด โดยคำนิยามของคำว่าปริมาณเงินทั้งหมดดังที่กล่าวแล้ว สามารถแบ่งได้มี 3 ลักษณะ คือ ปริมาณเงินอย่างแคบ (M_1) ปริมาณเงินอย่างกว้าง (M_2) และปริมาณเงินอย่างกว้างมาก (M_3) ในการพิจารณาปริมาณเงินของนักเศรษฐศาสตร์โดยทั่วไปนิยมใช้คำนิยามปริมาณเงินอย่างกว้าง (M_2) ในการสร้างจำนวนหรือปริมาณเงินเพื่อนำมาหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจผู้มีบทบาทสำคัญ คือ รัฐบาลที่เป็นผู้กำหนดนโยบายทางการเงินและธนาคารกลางในการใช้มาตรการนโยบายทางการเงินเพื่อให้ปริมาณเงินมีความยืดหยุ่นกับความต้องการถือเงินของประชาชนในช่วงเวลานั้นๆ นอกจากนั้นปริมาณเงินที่หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจไม่มีความสัมพันธ์กับระดับอัตราดอกเบี้ย กล่าวคือ ปริมาณเงินเป็นค่าคงที่ที่ไม่มีความยืดหยุ่นต่อระดับอัตราดอกเบี้ยที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงในช่วงเวลาต่างๆ

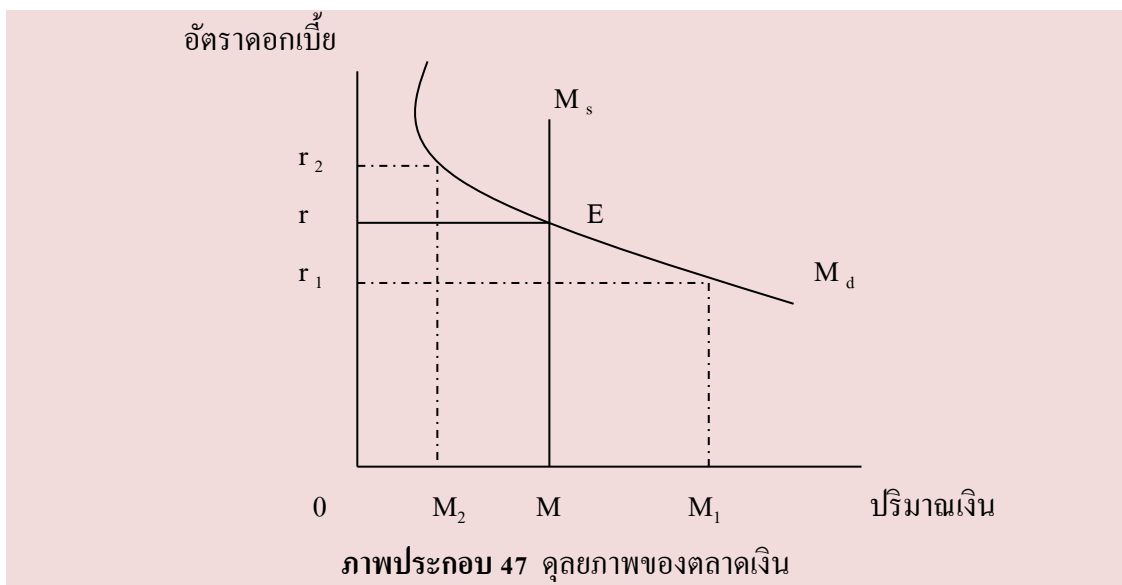

ที่มา: วันรักษ์ มิ่งมณีนาคนิ, หลักเศรษฐศาสตร์มหภาค, 2552, หน้า 185.

ในภาพประกอบ 46 แสดงถึงเส้นอุปทานของเงินมีลักษณะตั้งฉากกับแกนนอนไม่มีความยืดหยุ่นต่อระดับอัตราดอกเบี้ย สมมติว่าจุดดุลยภาพของเส้นอุปทานของเงินอยู่ที่ M_s^* หากมีการลดปริมาณเงินในการหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจจะทำให้เส้นอุปทานของเงินย้ายไปทางซ้ายเป็น M_s^{**} แต่ถ้าหากมีการเพิ่มปริมาณเงินในการหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจจะทำให้เส้นอุปทานของเงินย้ายไปทางขวาเป็น M_s^{**}

ดุลยภาพของตลาดเงิน (Equilibrium of Money Market)

ดุลยภาพของตลาดเงิน คือ อุปสงค์ต่อความต้องการถือเงินมวลรวมเท่ากับอุปทานของเงินทั้งหมดที่มีการหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจช่วงเวลาหนึ่งเวลาใด สามารถพิจารณาได้ดังภาพ

ที่มา: วันรักษ์ มิ่งมณีนากิน, หลักเศรษฐศาสตร์มหภาค, 2552, หน้า 186.

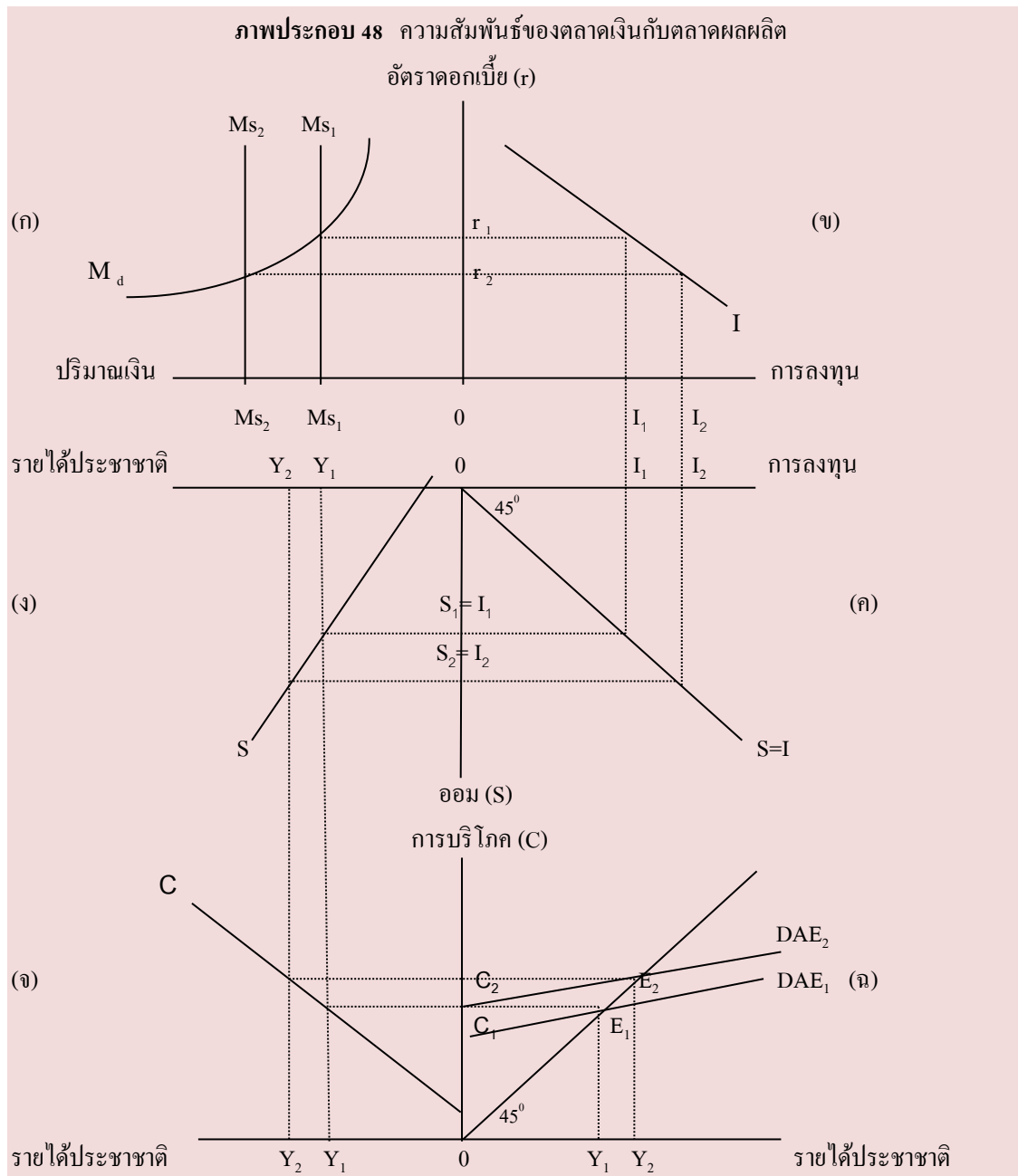
จากภาพประกอบ 47 แสดงถึงดุลยภาพของตลาดเงิน โดยสมมติว่าเส้นอุปสงค์ความต้องการถือเงินมวลรวม (M_d) ตัดกันที่จุด E ของเส้นอุปทานของเงิน (M_s) ที่ระดับอัตราดอกเบี้ยดุลยภาพ r เท่ากับปริมาณเงินดุลยภาพ M กรณีระดับอัตราดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นจาก r เป็น r_2 ส่งผลให้อุปสงค์ความต้องการถือเงินมวลรวมลดลงจาก M เป็น M_2 กล่าวคือ ปริมาณความต้องการถือเงินน้อยกว่าปริมาณความต้องการถือเงินทั้งหมดในการหมุนเวียนระบบเศรษฐกิจ โดยการนำเงินส่วนเกินไปสร้างผลตอบแทน อาทิเช่น ไปซื้อหลักทรัพย์เพิ่มขึ้นเพื่อสร้างผลกำไรในช่วงเวลาหนึ่งเวลาใด ในทางตรงกันข้ามถ้าระดับอัตราดอกเบี้ยลดลงจาก r เป็น r_1 ส่งผลให้อุปสงค์ความต้องการถือเงินมวลรวมเพิ่มขึ้นจาก M เป็น M_1 กล่าวคือ ปริมาณความต้องการถือเงินมีมากกว่าปริมาณความ

ต้องการถือเงินทั้งหมด โดยมีการขายหลักทรัพย์เป็นเงินสดทำให้มีการถือปริมาณเงินในช่วงเวลาดังกล่าวมีปริมาณเพิ่มขึ้น

ฉะนั้นการเปลี่ยนแปลงของระดับอัตราดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์กับปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจรวมทั้งส่งผลต่อความสัมพันธ์การลงทุนอีกด้วย กล่าวคือ เมื่อระดับอัตราดอกเบี้ยลดลงทำให้เกิดแรงจูงใจต่อการลงทุนเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อความต้องการถือปริมาณเงินสดเพิ่มขึ้นเพื่อนำมาใช้จ่ายในการลงทุน แต่เมื่อระดับอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้นทำให้แรงจูงใจต่อการลงทุนลดลง มีผลทำให้ปริมาณเงินสดที่ต้องการถือลดลงตามไปด้วย โดยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการผลิตสินค้าและบริการ อัตราการจ้างงานเต็มทีและระดับรายได้ประชาชาติในการพัฒนาประเทศ

ความสัมพันธ์ของตลาดเงินกับตลาดผลผลิต

ความสัมพันธ์ของตลาดเงินมีความเชื่อมโยงกับตลาดผลผลิตเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากดุลยภาพตลาดเงินจะเกิดขึ้นเมื่ออุปสงค์ของเงินเท่ากับอุปทานของเงินทำให้เป็นปัจจัยส่งผลต่อระดับอัตราดอกเบี้ยรวมถึงระดับรายได้ประชาชาติ ขณะที่ดุลยภาพของตลาดผลผลิตจะเกี่ยวกับระดับราคาของต้นทุนการผลิตที่เกิดจากปัจจัยของระดับอัตราดอกเบี้ยเปลี่ยนแปลงส่งผลกระทบต่อความต้องการลงทุน ดังนั้นความเชื่อมโยงของตลาดเงินส่งผลต่อตลาดผลผลิตอย่างเป็นนัยสำคัญกับระดับอัตราดอกเบี้ยเป็นปัจจัยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามในความต้องการลงทุน ในที่นี้เพื่อให้ง่ายจะแสดงความสัมพันธ์ด้วยกราฟจากการสร้างแบบจำลองผลผลิตจากระบบเศรษฐกิจแบบปิดที่ไม่มีภาครัฐบาลประกอบการพิจารณาดังนี้

ที่มา: ประยุกต์จากวันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน, หลักเศรษฐศาสตร์มหภาค, 2552, หน้า 187.

จากภาพประกอบ 48 (ก) แสดงถึงจุดดุลยภาพในตลาดเงิน โดยเส้นอุปสงค์ของเงิน (M_d) ตัดกันกับเส้นอุปทานของเงิน Ms_1 ณ จุดดุลยภาพที่ระดับอัตราดอกเบี้ย r_1 โดยที่ระดับอัตราดอกเบี้ยมีผลกระทบต่อความต้องการลงทุน (รูป ข) ภายใต้งื่อนไขในการพิจารณาในระบบเศรษฐกิจแบบปิดที่รัฐบาลทำให้เกิดตลาดผลผลิตในระดับดุลยภาพเมื่อส่วนที่รั่วไหลเท่ากับส่วนที่อัดฉีด $S=I$ (รูป ค) เมื่อนำเงินออมสร้างการลงทุนก่อให้เกิดตลาดผลผลิตเปลี่ยนแปลงทำให้ระดับรายได้ประชาชาติเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย (รูป ง) ขณะที่ระดับรายได้ประชาชาติเปลี่ยนแปลงทำให้

ความต้องการใช้จ่ายของภาคบริโภค(รูป จ) เปลี่ยนแปลงจากปัจจัยทางตรง คือ ระดับรายได้ประชาชาติและทำให้ความต้องการใช้เพื่อการบริโภคของภาคครัวเรือน (DAE_1) ทั้งประเทศเปลี่ยนแปลง (รูป ฉ) ก่อให้เกิดจุดดุลยภาพ ณ จุด E_1 ที่ระดับรายได้ประชาชาติ Y_1

กรณีเกิดการเปลี่ยนแปลงปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจจาก Ms_1 เป็น Ms_2 ส่งผลให้เส้นอุปทานของปริมาณเงินเพิ่มขึ้นที่ระดับอัตราดอกเบี้ย r_1 ทำให้ปริมาณเงินที่ถือเป็นเงินส่วนเกิน กล่าวคือ จำนวนหรือปริมาณเงินมีมากกว่าความต้องการใช้จ่ายเพื่อการบริโภค ดังนั้นจึงมีการนำอุปทานของเงินส่วนเกินไปก่อให้เกิดผลตอบแทนในช่วงเวลาหนึ่งเวลาใดในที่นี่ สมมติว่าไปซื้อหลักทรัพย์ ส่งผลให้ระดับอัตราดอกเบี้ยลดลงจาก r_1 เป็น r_2 เมื่อระดับอัตราดอกเบี้ยลดลงเกิดแรงจูงใจเพื่อนำเงินไปลงทุนเพิ่มขึ้นส่งผลต่อปัจจัยการผลิตในการลงทุนในด้านต่างๆ อาทิเช่น การจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น เป็นต้น ทำให้แรงงานมีรายได้ในการบริโภคเพิ่มขึ้นในการจับจ่ายใช้สอยในชีวิตประจำวัน ตลอดจนทำให้ผลผลิตในระบบเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ระดับรายได้ประชาชาติก็มีปริมาณเพิ่มขึ้นก่อให้เกิดอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ในทางตรงข้ามกรณีระดับอัตราดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นส่งผลต่อความต้องการลงทุนลดลงทำให้ระดับรายได้ประชาชาติลดลงเช่นกัน

ธนาคารกลาง

ธนาคารกลางมีความสำคัญยิ่งในทางการเงินที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้มีบทบาทการกำกับดูแลระบบการเงินของประเทศ ส่งเสริมสนับสนุนนโยบายแห่งรัฐในการดำเนินงานของระบบการเงินให้มีประสิทธิภาพอย่างเป็นระบบของเศรษฐกิจมวลรวมเพื่อก่อให้เกิดเสถียรภาพทางการเงิน การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจรวมทั้งรักษาเสถียรภาพทางการเงินของประเทศ

ธนาคารกลางเริ่มมีก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่ยังเป็นที่ไม่แพร่หลาย แต่เมื่อเกิดปัญหาทางเศรษฐกิจเกิดความวุ่นวายทางการเงินภายหลังจากเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้หลายประเทศเห็นความสำคัญถึงบทบาทของธนาคารกลางเพื่อส่งเสริมสนับสนุนรวมทั้งการกำกับดูแลของระบบการเงินของประเทศในการจัดระเบียบทางการเงิน จึงมีการจัดตั้งธนาคารกลางกันแพร่หลายมากขึ้นของหลายประเทศและมีการพัฒนาเครื่องมือต่างๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการส่งเสริมการใช้นโยบายทางการเงินให้บรรลุเป้าหมายเป็นลำดับ

ธนาคารกลางที่เป็นต้นแบบที่มีชื่อเสียงที่สุดที่หลายประเทศดำเนินการตาม คือ ธนาคารแห่งประเทศอังกฤษ (Bank of England) ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2237 ส่วนธนาคารกลางของสหรัฐอเมริกาเรียกว่า Federal Reserve System มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. ขณะที่ประเทศไทยก็มีการจัดตั้งธนาคารกลางเช่นเดียวกัน เรียกชื่อว่า “ธนาคารแห่งประเทศไทย”

(Bank of Thailand) อาจเรียกได้อีกว่า “ธนาคารชาติ” หรือ “แบงก์ชาติ” ตั้งขึ้นปี พ.ศ.2485 โดยผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยคนแรกในการดำเนินการ คือ พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิวัฒนไชย¹²

ลักษณะเฉพาะของธนาคารกลาง

อำนาจของธนาคารกลางมีลักษณะเฉพาะที่ไม่เหมือนกับสถาบันการเงินอื่นๆ โดยธนาคารกลางได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้มีบทบาทการกำกับดูแลระบบการเงินของประเทศในการเอื้อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจภาพรวมทั้งหมด ฉะนั้นจะมีลักษณะสำคัญดังนี้¹³

1.การไม่แสวงหาผลกำไรเช่นเดียวกับสถาบันการเงินอื่นๆ กล่าวคือ ธนาคารกลางมีบทบาทและหน้าที่ในการสร้างสนับสนุนในการเอื้อประโยชน์ของระบบการเงินของประเทศ

2.ธนาคารกลางมีกลุ่มเป้าหมายแตกต่างจากธนาคารพาณิชย์ กล่าวคือ ธนาคารกลางมีหน้าที่กำกับดูแลให้ดำเนินการตามนโยบายการเงินมีกลุ่มเป้าหมาย คือ ธนาคารพาณิชย์ทั้งหมดรวมทั้งภาครัฐบาลในส่วนราชการต่างๆ ขณะที่ธนาคารพาณิชย์ต้องดำเนินการตามนโยบายการเงินของธนาคารกลางและมีกลุ่มเป้าหมายของธนาคารพาณิชย์ คือ ประชาชน นักลงทุน พ่อค้าทั่วไป

3.ธนาคารกลางมีอำนาจในการใช้นโยบายการเงินในการกำกับดูแลระบบการเงินทั้งประเทศที่สามารถเป็นอิสระจากภายใต้การบริหารของรัฐบาลที่รัฐบาลไม่สามารถบังคับให้ดำเนินการตามนโยบายของตนได้ นอกจากนั้นธนาคารกลางยังเป็นแหล่งกู้ยืมแหล่งสุดท้ายของรัฐบาลรวมทั้งให้คำปรึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเงินให้กับรัฐบาล แต่อย่างไรก็ตามการบริหารของรัฐบาลสามารถดำเนินการตามหรือไม่ก็ได้

บทบาทและหน้าที่ของธนาคารกลาง

ธนาคารกลางมีบทบาทในด้านการส่งเสริมการพัฒนาเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สร้างความเสถียรภาพทางการเงินให้มั่นคงรวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันการเงิน ถือว่าเป็นแนวทางหลักที่หลายประเทศดำเนินนโยบายเพื่อให้บทบาทของธนาคารกลางมีประสิทธิภาพในการกำกับดูแลนโยบายการเงิน ธนาคารกลางจึงมีเครื่องมือในการทำหน้าที่ตามบทบาทดังกล่าวประกอบด้วย¹⁴ 1.ผู้รักษาเงินทุนสำรองระหว่างประเทศ 2.ออกธนบัตร 3.ผู้ควบคุมปริมาณเงินและเครดิตทั้งหมด 4.เป็นนายธนาคารรัฐบาล 5.เป็นนายธนาคารและกำกับดูแลธนาคารพาณิชย์ทั้งหมด 6.แหล่งกู้ยืมสุดท้ายของรัฐบาล

¹²สิปปภาส พรสุขสว่าง (2555), อ้างอิง, หน้า 246-247.

¹³Baumol, William J. and Alan S. Blinder (2009), อ้างอิง, หน้า 263-268.

¹⁴วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2552), อ้างอิง, หน้า 190-193.

1.ผู้รักษาเงินทุนสำรองระหว่างประเทศ

การสร้าง ความมั่นคงและความเชื่อมั่นทางด้านระบบการเงินตามหลักสากลธนาคารกลางมีหน้าที่เป็นผู้รักษาเงินทุนสำรองระหว่างประเทศเพื่อเอื้อประโยชน์ในการขับเคลื่อนระบบการเงินและกำกับดูแลเงินสำรองระหว่างประเทศ ธนาคารกลางมีการรักษาเงินทุนสำรองหลายรูปแบบ อาทิ ทองคำ ใบเสร็จสิทธิถอนเงินพิเศษ เงินตราต่างประเทศที่มีสกุลสากล เช่น ดอลลาร์สหรัฐ ปอนด์ ยูโร เป็นต้น โดยการรักษาเงินทุนสำรองระหว่างประเทศควรมีอัตราส่วนกับหนี้สินของธนาคารกลางให้เหมาะสมในการรักษาอัตราแลกเปลี่ยนให้มีเสถียรภาพ

2.ออกธนบัตร

การออกธนบัตรส่วนใหญ่หลายประเทศเป็นอำนาจของธนาคารกลางรวมทั้งประเทศไทยที่สามารถดำเนินการออกธนบัตรเพื่อนำมาใช้ในการหมุนเวียนระบบเศรษฐกิจให้เกิดสภาพคล่องสร้างความยืดหยุ่นตามความต้องการของภาวะเศรษฐกิจ ทำให้ธนาคารกลางสามารถดำเนินนโยบายการเงินในการควบคุมระบบการเงินและเครดิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามการออกธนบัตรต้องคำนึงถึงความเชื่อมั่นทางการเงิน ระดับเงินเฟ้อ ความน่าเชื่อถือของเงินสกุลของประเทศที่มีต่อประชาชน ฉะนั้นธนาคารกลางหลายประเทศจึงมีการกำหนดกฎหมายในการออกธนบัตรต้องมีเงินทุนสำรองระหว่างประเทศในการหนุนหลังเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นต่อธนบัตรที่หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ

3.ผู้ควบคุมปริมาณเงินและเครดิตทั้งหมด

ดุลยภาพของอุปทานของเงินต้องเท่ากับอุปสงค์ของเงินจึงจะทำให้เกิดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและก่อให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจ หน้าที่ของธนาคารกลางจึงมีหน้าที่สร้างความสมดุลในการกำกับดูแลปริมาณเงินและเครดิตภายในประเทศหรืออุปทานของเงินให้สมดุลกับความต้องการถือเงินทั้งหมดของประเทศหรืออุปสงค์ของเงิน มิเช่นนั้นเมื่อปริมาณเงินมีมากกว่าความต้องการถือเงินจะก่อให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ ในทางตรงกันข้ามถ้าปริมาณเงินมีน้อยกว่าความต้องการถือเงินทำให้เกิดภาวะเงินฝืดซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความก้าวหน้าและความเชื่อมั่นในการลงทุนของประเทศ การควบคุมปริมาณเงินและเครดิตทั้งหมดถือว่าเป็นมาตรการในการกำกับดูแลทางการเงินของธนาคารกลาง เรียกว่า นโยบายการเงิน

4.เป็นนายธนาคารรัฐบาล

ธนาคารกลางทำหน้าที่เป็นนายธนาคารรัฐบาลโดยมีหน้าที่หลักดังต่อไปนี้

4.1 เป็นผู้รักษาบัญชีเงินฝากของรัฐบาล หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ โดยบัญชีเงินฝากของรัฐบาลของประเทศไทย เรียกว่า “บัญชีเงินคลัง” กรณีหน่วยงานราชการหรือรัฐวิสาหกิจนำเงินไปฝากในระบบธนาคารพาณิชย์ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐมนตรีกระทรวงการคลังก่อน

4.2 เป็นผู้ให้กู้ยืมแก่รัฐบาลและรัฐวิสาหกิจ ธนาคารกลางถือว่าเป็นแหล่งกู้ยืมแหล่งสุดท้ายของภาครัฐบาลและรัฐวิสาหกิจ ภาครัฐบาลและรัฐวิสาหกิจจำเป็นต้องใช้เงินในช่วงเวลาดังกล่าว และหาแหล่งกู้ยืมแหล่งอื่นไม่ได้ โดยรัฐบาลสามารถกู้ยืมผ่านได้หลายช่องทาง กล่าวคือ สามารถกู้ยืมผ่านการขายตั๋วเงินคลัง พันธบัตรรัฐบาล การเบิกเงินเกินบัญชีที่กำหนด ภายใต้เงื่อนไขที่ธนาคารกลางได้กำหนดระเบียบว่าด้วยการกู้ยืมเงินของรัฐบาลเพื่อมิให้เกิดการกู้ยืมเงินเกินความจำเป็นอาจส่งผลกระทบต่อความเสถียรภาพของเงินสำรองระหว่างประเทศและเกิดเงินเฟ้อได้

4.3 เป็นที่ปรึกษาทางการเงินของรัฐบาล การดำเนินงานของธนาคารกลางถือว่ามีความเป็นอิสระภาพในการใช้นโยบายการเงินไม่อยู่ภายใต้ข้อจำกัดในการบริหารของรัฐบาล ในขณะที่รัฐบาลมีอำนาจในการบริหารประเทศด้วยการใช้นโยบายคลังและการสร้างหนี้สาธารณะในการพัฒนาประเทศ แต่อย่างไรก็ตามในการดำเนินนโยบายดังกล่าวมีความเกี่ยวพันเป็นสำคัญของตลาดการเงิน ดังนั้นเพื่อให้มีประสิทธิภาพต่อการสร้างความเสถียรภาพและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ธนาคารกลางจึงเป็นที่ปรึกษาทางการเงินของรัฐบาลเพื่อก่อให้เกิดผลดีต่อระบบทางการเงิน

4.4 เป็นเจ้าหน้าที่ทางการเงินของรัฐบาล กล่าวคือ ธนาคารกลางมีหน้าที่อำนวยความสะดวกทางการเงินในการจัดการของรัฐบาลในด้านต่างๆ อาทิ การโอนเงินระหว่างประเทศหรือภายในประเทศ การซื้อขายเงินสกุลต่างประเทศ การจัดจำหน่ายตราสารต่างๆ รวมทั้งพันธบัตรรัฐบาล การซื้อขายทองคำ การไถ่ถอนหลักทรัพย์ อีกทั้งวิธีการประมวลขายตั๋วเงินคลังของรัฐบาล เป็นต้น

5.เป็นนายธนาคารและกำกับดูแลธนาคารพาณิชย์ทั้งหมด

ธนาคารกลางมีหน้าที่สร้างความมั่นคงของสถาบันการเงินต่างๆ เพื่อให้ระบบการเงินมีสภาพคล่องตัวของการหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ ทำให้ธนาคารกลางมีอำนาจในการดูแลและเป็นนายสถาบันการเงินต่างๆ โดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์เกี่ยวกับการรับฝากเงิน การให้กู้ยืม การแก้ปัญหาทางการเงินต่างๆ รวมทั้งมีอำนาจในการพิจารณาอนุมัติการจัดตั้งธนาคารพาณิชย์หรือเพิ่มปริมาณสาขา ในการทำหน้าที่เป็นนายธนาคารพาณิชย์สามารถพิจารณาได้ดังนี้

5.1 ธนาคารกลางมีหน้าที่รับฝากเงินของธนาคารพาณิชย์ที่กฎหมายกำหนดอัตราเงินสดสำรองที่ต้องรักษาไว้หรือเงินสดสำรองตามกฎหมายเพื่อรักษาสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์ต่างๆ และเป็นหน่วยงานในการกำกับบัญชีสามารถอำนวยความสะดวกกับบัญชีระหว่างธนาคาร กล่าวคือ ธนาคารกลางเป็นสถานที่บริการธนาคารพาณิชย์ในการเพิ่มหรือลดบัญชีทางการเงินระหว่างธนาคาร กรณีธนาคารดังกล่าวมีการแจ้งการชำระหนี้หักผ่านบัญชีจากการยืมเงินของธนาคาร นอกจากนั้นการรักษาเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ทำให้ธนาคารกลางสามารถควบคุมปริมาณเงิน

และเครดิตผ่านกฎหมายกำหนดอัตราเงินสดสำรองที่ต้องรักษาไว้เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศให้มีความเสถียรภาพมากยิ่งขึ้น

5.2 เป็นแหล่งกู้ยืมของธนาคารพาณิชย์ กล่าวคือเมื่อธนาคารพาณิชย์ขาดสภาพคล่องทางการเงิน ธนาคารกลางสามารถให้กู้ยืมหรือสร้างสภาพคล่องแก่ธนาคารพาณิชย์จากการซื้อตั๋วเงินหรือให้กู้ยืมโดยมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน การให้กู้ยืมดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นมาตรการหนึ่งในการควบคุมปริมาณเงินหรือสนับสนุนทางการเงินแก่ธนาคารพาณิชย์ โดยอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารกลางคิดเรียกว่า “อัตราส่วนลด” (Discount Rate)

5.3 เป็นหัวใจการเคลื่อนย้ายทางการเงิน ธนาคารกลางถือว่าเป็นศูนย์กลางในการเคลื่อนย้ายเงินต่างธนาคารทั้งในประเทศและต่างประเทศ ก่อให้เกิดความคล่อง รวดเร็วและประหยัด เนื่องจากธนาคารพาณิชย์มีเงินสดสำรองที่ต้องรักษาไว้ฝากที่ธนาคารกลางจึงสามารถโอนและหักบัญชีตามความต้องการก่อให้เกิดการถ่ายเททางการเงินตามสถานการณ์เศรษฐกิจ

นอกจากธนาคารกลางเป็นนายธนาคารพาณิชย์ดังที่ได้กล่าวมา ธนาคารกลางยังมีหน้าที่ในการกำกับดูแลธนาคารพาณิชย์ทั้งหมดเพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นจากการดำเนินงานทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ ดังนั้นธนาคารกลางจึงกำกับดูแลด้วยการตรวจสอบ ป้องปราม ควบคุมด้วยการกำหนดแนวทางให้กับธนาคารพาณิชย์จากการตรวจสอบทรัพย์สินระบบการเงินเป็นครั้งคราวเพื่อให้ธนาคารพาณิชย์และธนาคารกลางได้ทราบปัญหาและหาทางแก้ไขได้ทันต่อสถานการณ์ต่างๆ

6.แหล่งกู้ยืมสุดท้าย

ธนาคารกลางในฐานะเป็นผู้กำกับดูแลทางการเงินของประเทศ อีกทั้งเป็นผู้รับฝากเงินสดสำรองที่ต้องรักษาไว้ของธนาคารพาณิชย์ เพื่อให้เกิดสภาพความคล่องของระบบเศรษฐกิจการเงินสามารถเป็นแหล่งกู้ยืมของรัฐบาล ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินต่างๆ ได้ ด้วยวิธีการกู้ยืมมี 3 วิธี ดังนี้ 1.การนำตั๋วเงินชั้นดีที่น่าเชื่อถือมาขายลดให้กับธนาคารกลาง 2.ขายพันธบัตรรัฐบาลหรือตั๋วเงินคลังให้กับธนาคารกลาง 3.สามารถกู้ยืมแต่ต้องมีทรัพย์สินเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกัน ในการดำเนินงานดังกล่าวสามารถบรรเทาสถานการณ์เศรษฐกิจในช่วงเวลาดังกล่าวให้มีสภาพความคล่องทางการเงินเพิ่มขึ้นของรัฐบาล ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินต่างๆ แต่กระนั้นการให้กู้ยืมโดยทั้ง 3 วิธีขึ้นอยู่กับดุลพินิจของธนาคารกลางในการพิจารณาเพื่อก่อให้เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศและดำเนินงานไปอย่างรอบคอบ

นโยบายการเงิน (Monetary Policy)

ธนาคารกลางมีบทบาทและหน้าที่สำคัญหลายประการ คือการรักษาเสถียรภาพของราคา การรักษาคุณภาพดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ การส่งเสริมความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ อีกทั้งสนับสนุนให้มีการจ้างงานเต็มที่พร้อมทั้งการกระจายรายได้อย่างเท่าเทียมกัน การจะดำเนินการดังกล่าวเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ธนาคารกลางจะใช้เครื่องมือในการขับเคลื่อนมาตรการต่างๆ ให้ประสบผลสำเร็จทางเศรษฐกิจในที่นี้คือ นโยบายการเงินเพื่อการดูแลปริมาณเงิน และสินเชื่อในระบบหมุนเวียนอย่างมีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาประเทศ¹⁵

แนวทางในการกำหนดอัตราเพิ่มของปริมาณเงิน¹⁶

ธนาคารกลางมีหน้าที่กำกับดูแลปริมาณเงินให้มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจเพื่อก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างตลาดเงินกับตลาดผลผลิตทำให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ระดับการจ้างงาน ราคาผลผลิต ฉะนั้นธนาคารกลางต้องมีการกำหนดอัตราเพิ่มของปริมาณเงิน โดยแนวทางการดำเนินงานในแต่ละปีธนาคารกลางต้องมีการประกาศเป้าหมายอัตราการขยายตัวของปริมาณเงินอย่างเป็นทางการให้ประชาชนทั่วไปรับทราบถึงแนวนโยบายการเงินล่วงหน้า ตลอดจนชี้ทิศทางการดำเนินงานต่อการควบคุมดูแลอัตราขยายของปริมาณเงิน ในการกำหนดอัตราเพิ่มของปริมาณเงินใช้หลักการกว้างๆ จากผลรวมของอัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้น ณ ระดับราคาคงที่ (GNP at constant price) กับอัตราการขยายตัวของการใช้เงินตราในการหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจและอัตราการเพิ่มของดัชนีราคาในระดับที่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ เพื่อนำมาพิจารณาต่อการเพิ่มหรือลดอัตราของปริมาณเงิน ณ ขณะนั้น ดังแสดงสูตรคำนวณ

อัตราการเพิ่มของปริมาณเงิน = อัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้น ณ ระดับราคาคงที่ + อัตราการขยายตัวของการใช้เงินตราในการหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ + อัตราการเพิ่มของดัชนีราคาในระดับที่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ

การดำเนินการและเครื่องมือของนโยบายการเงิน

ในการดำเนินการของธนาคารกลางเพื่อกำกับดูแลปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจให้เกิดมีความเสถียรภาพนั้น สามารถดำเนินนโยบายการเงินได้ 2 วิธี กล่าวคือ

¹⁵ Orley M. Amos, JR (1987), เพิ่งอ้าง, หน้า 286.

¹⁶ วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2552), เพิ่งอ้าง, หน้า 194.

1.นโยบายการเงินแบบผ่อนคลาย (Easy Monetary Policy) เป็นการดำเนินการที่ต้องการเพิ่มอัตราการขยายตัวของการใช้เงินตราในการหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจให้มีปริมาณเพิ่มขึ้น เพื่อช่วยกระตุ้นภาวะเศรษฐกิจให้ดีขึ้น การใช้นโยบายดังกล่าวจะใช้กรณีเกิดภาวะเศรษฐกิจซบเซาหรือภาวะเศรษฐกิจถดถอยอันเกิดจากภาครัฐกิจและภาคครัวเรือนมีการใช้จ่ายในระดับต่ำ

2.นโยบายการเงินแบบเข้มงวด (Restrictive Monetary Policy) เป็นการดำเนินการที่ต้องการลดอัตราการขยายตัวของการใช้เงินตราในการหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจให้มีปริมาณลดลงเพื่อลดระดับของเศรษฐกิจให้ซบเซาลง การใช้นโยบายดังกล่าวจะใช้กรณีเกิดภาวะเศรษฐกิจอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจรวดเร็วและรุนแรงจากระดับการใช้จ่ายของภาคครัวเรือน ภาคธุรกิจมากกว่าขีดความสามารถในการผลิตก่อให้เกิดระดับรายจ่ายมากกว่ารายได้ ส่งผลขาดดุลทางการค้า เป็นต้น

เครื่องมือของนโยบายการเงิน

ธนาคารกลางจะดำเนินนโยบายทางการเงินให้บรรลุผลสำเร็จนั้น ต้องมีมาตรการต่างๆ ในการขับเคลื่อนเพื่อให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้นธนาคารกลางจึงต้องมีเครื่องมือเพื่อใช้ในการดำเนินงาน โดยเครื่องมือดังกล่าวสามารถแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะคือ¹⁷ การควบคุมเชิงปริมาณ (Quantitative Control) การควบคุมเชิงคุณภาพ (Qualitative Control) การโน้มน้าวเพื่อจูงใจ (Trend to Motivate)

1.การควบคุมเชิงปริมาณ เป็นการควบคุมปริมาณเครดิตต่างๆ ต่อการหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจแต่มีใช้ลักษณะหรือประเภทของเครดิต ทำให้ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจทั้งหมดจากผลของระดับอัตราดอกเบี้ยของตลาดทั่วไปเปลี่ยนแปลงไป เครื่องมือในการควบคุมเชิงปริมาณประกอบด้วย อัตรารับช่วงซื้อลด เงินสดสำรองที่ต้องรักษาไว้ ซื้อขายหลักทรัพย์และการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยมาตรฐาน โดยเครื่องมือดังกล่าวสามารถส่งผลทันทีเมื่อมีการดำเนินการทำให้ระดับปริมาณเงินของธนาคารพาณิชย์เปลี่ยนแปลงไป

1.อัตรารับช่วงซื้อลด (Rediscount Rate) เป็นเครื่องมือที่ธนาคารกลางสร้างสภาพคล่องให้กับธนาคารพาณิชย์เมื่อเกิดสถานการณ์ขาดแคลนเงินสดสำรองของธนาคาร โดยธนาคารกลางสามารถปรับเพิ่มหรือลดปริมาณเงินให้กับธนาคารพาณิชย์ เช่น เมื่อธนาคารกลางต้องการเพิ่มปริมาณเงินให้ธนาคารพาณิชย์ผู้ยืมมากขึ้นก็มีการลดอัตรารับช่วงซื้อลด แต่ถ้าธนาคารกลางต้องการลดปริมาณเงินให้ธนาคารพาณิชย์ผู้ยืมน้อยลงก็มีการเพิ่มอัตรารับช่วงซื้อลด การดำเนินการดังกล่าวส่งผลถึงปริมาณเงินที่หมุนเวียนในระบบธนาคารพาณิชย์แล้วยังมีผลต่อปัจจัยอื่นๆ อาทิ ระดับอัตราดอกเบี้ยในระยะสั้นที่มีการเปลี่ยนแปลงตามอัตรารับช่วงซื้อลด เป็นต้น

¹⁷วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2552), เพิ่งอ้าง, หน้า 195-202.

2.เงินสดสำรองที่ต้องรักษาไว้ (Legal Reserve Ratio) กฎหมายกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ต้องมีเงินสดสำรองที่ต้องรักษาไว้และนำเงินดังกล่าวไปฝากที่ธนาคารกลาง โดยธนาคารกลางมีอำนาจในการกำหนดอัตราเงินสดที่ต้องรักษาไว้ ฉะนั้นเครื่องมือดังกล่าวสามารถส่งผลต่อปริมาณเงินเพิ่มหรือลดลงของธนาคารพาณิชย์ที่จะนำไปสร้างเงินฝากต่อไปจากเงินสดสำรองส่วนเกิน อย่างไรก็ตามการดำเนินนโยบายการเพิ่มหรือลดอัตราเงินสดสำรองที่ต้องรักษาไว้ต้องใช้อย่างรอบคอบอันเนื่องจากอาจส่งผลกระทบระยะยาว การดำเนินการดังกล่าวจะใช้เฉพาะเมื่อเกิดวิกฤตทางการเงินเท่านั้น โดยปกติธนาคารกลางจะดำเนินการด้วยมาตรการอัตรารับช่วงซื้อลดและการซื้อขายหลักทรัพย์

3.การซื้อขายหลักทรัพย์ (Open-Market Operation) เป็นมาตรการที่ธนาคารกลางต้องการควบคุมเงินสดสำรองของธนาคารพาณิชย์ โดยส่วนมากธนาคารกลางดำเนินการซื้อคือหลักทรัพย์รัฐบาลมากกว่าหลักทรัพย์อื่นๆ เช่น ตั๋วเงินของธนาคารพาณิชย์ที่รับรอง เป็นต้น การซื้อขายหลักทรัพย์ส่งผลกระทบการเปลี่ยนแปลงปริมาณเงินของธนาคารพาณิชย์ กล่าวคือ ถ้าธนาคารกลางมีการซื้อหลักทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์จะทำให้ปริมาณเงินสดสำรองของธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้น ตรงกันข้ามถ้าธนาคารกลางมีการขายหลักทรัพย์จะทำให้ปริมาณเงินสดสำรองของธนาคารพาณิชย์ลดลงเช่นกันทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงปริมาณเงินทันที นอกจากนั้นยังส่งผลกระทบต่อปัจจัยอื่นๆ เช่น ระดับอัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินในลักษณะแปรผกผันกับระดับราคาหลักทรัพย์ในตลาด คือ เมื่อธนาคารกลางมีการขายหลักทรัพย์ทำให้ระดับอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น ระดับราคาหลักทรัพย์ลดลงเพื่อจูงใจนักลงทุนให้มาลงทุน ขณะที่ธนาคารกลางมีการซื้อหลักทรัพย์ทำให้ระดับอัตราดอกเบี้ยต่ำลง ส่งผลให้ราคาหลักทรัพย์เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน มีข้อสังเกตในการซื้อขายหลักทรัพย์ของธนาคารกลางในประเทศพัฒนาแล้วจะซื้อขายหลักทรัพย์ผ่านตัวแทนหลักทรัพย์ ส่วนประเทศกำลังพัฒนาหรือประเทศด้อยพัฒนาการซื้อขายหลักทรัพย์ธนาคารกลางซื้อขายผ่านกับธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินโดยตรง

4.อัตราดอกเบี้ยมาตรฐาน (Bank Rate) เป็นมาตรการของธนาคารกลางที่ต้องการเพิ่มลดปริมาณเงินผ่านอัตราดอกเบี้ยมาตรฐานของธนาคารพาณิชย์ การเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยมาตรฐานดังกล่าวส่งผลต่อการดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ อีกทั้งอาจก่อให้เกิดระดับอัตราดอกเบี้ยภายในประเทศกับต่างประเทศแตกต่างกันนำไปสู่การเคลื่อนย้ายทางการเงินทุนระยะสั้นในการเก็งกำไรอัตราดอกเบี้ยผลตอบแทนของประเทศต่างๆ

2.การควบคุมเชิงคุณภาพ (Qualitative Control) เป็นการควบคุมเครดิตในลักษณะซึ่งเฉพาะเจาะจงเพื่อจำกัดเครดิตบางประเภท ธนาคารกลางจะไม่ดำเนินการควบคุมเครดิตทั้งหมดของตลาดอาจส่งผลกระทบการหมุนเวียนระบบการเงินทั้งระบบ การดำเนินการดังกล่าวของ

ธนาคารกลางภายใต้ข้อจำกัดที่ต้องการควบคุมให้มีคุณภาพ อาทิเช่น ระดับอัตราดอกเบี้ย การผ่อนชำระ การซื้อขายหลักทรัพย์ เป็นต้น โดยทั่วไปธนาคารกลางกำกับดูแลปริมาณเงินของประเทศใช้มาตรการต่างๆที่สำคัญประกอบด้วย ควบคุมคุณภาพการบริโภค ควบคุมคุณภาพซื้อขายหลักทรัพย์ และควบคุมคุณภาพการซื้อบ้านและที่ดิน ทำให้การควบคุมในเชิงคุณภาพของธนาคารกลางมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น¹⁸

1.ควบคุมคุณภาพการบริโภค (Consumer-Credit Control) เป็นการกำหนดการบริโภคอุปโภคให้มีความเหมาะสมจากการกำหนดจำนวนเงินค่าที่สุดต้องชำระครั้งแรกและกำหนดระยะเวลาการชำระเงิน เพื่อใช้ในการลดปริมาณเงินหรือจำกัดเครดิตที่เกิดการหมุนเวียนในระบบให้น้อยลง กล่าวคือ ธนาคารกลางสามารถดำเนินการเครดิตของกลุ่มเป้าหมายจากกลุ่มหนึ่งไปยังกลุ่มหนึ่งได้ อาทิเช่นต้องการเพิ่มปริมาณเงินให้กับกลุ่มนักลงทุนเพิ่มขึ้นดังนั้นธนาคารกลางดำเนินการซื้อหลักทรัพย์เพิ่มก่อให้เกิดปริมาณเงินเพิ่ม ในขณะที่เดียวกันต้องการให้การบริโภคอุปโภคเพื่อลดปริมาณเงินลง ทางธนาคารกลางสามารถเพิ่มระดับเงินคาวนซ์ของสินค้าบริโภคอุปโภค อีกทั้งลดระยะเวลาการผ่อนชำระเงินให้สั้นลงก็สามารถทำให้ปริมาณเงินในระบบหมุนเวียนลดลงตามไปด้วย

2.ควบคุมคุณภาพซื้อขายหลักทรัพย์ (Margin Requirements on Security Loans) เป็นการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดที่ธนาคารกลางจำกัดเฉพาะเครดิตบางชนิด อันเนื่องจากการซื้อขายหลักทรัพย์นั้นเป็นการซื้อขายเพื่อเก็งกำไร กรณีเกิดมีการซื้อขายหลักทรัพย์ที่ร้อนแรงและอาจส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจของประเทศ ธนาคารกลางสามารถกำหนดอัตราขั้นต่ำของราคาหลักทรัพย์ที่ผู้ลงทุนทำการซื้อขายต้องชำระเป็นเงินสดได้เนื่องจากนักลงทุนไม่มีเงินสดต้องทำการกู้ยืมจากธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินต่างๆ ด้วยการนำหลักทรัพย์ค้ำประกันสัญญา ดังนั้นธนาคารกลางจึงดำเนินการควบคุมคุณภาพซื้อขายหลักทรัพย์ได้ในช่วงเวลานั้นๆ

3.ควบคุมคุณภาพการซื้อบ้านและที่ดิน (Real-Estates Credit Control) เป็นการควบคุมคุณภาพการซื้อบ้านและที่ดินจากการกำหนดอัตราขั้นต่ำจากการชำระครั้งแรกรวมทั้งกำหนดช่วงระยะเวลาในการผ่อนชำระเงิน กล่าวคือ ธนาคารกลางต้องการให้ปริมาณเงินลดลงเพื่อควบคุมการซื้อขายบ้านและที่ดินสามารถเพิ่มอัตราขั้นต่ำในการชำระเงินสดครั้งแรกและกำหนดให้ระยะเวลาในการผ่อนชำระเงินสั้นลง ในทางตรงกันข้ามถ้าธนาคารกลางต้องการให้ปริมาณเงินเพิ่มขึ้นก็สามารถลดอัตราขั้นต่ำในการชำระเงินสดครั้งแรกและขยายเวลาในการผ่อนชำระเงินยาวยิ่งขึ้น

¹⁸ กฤษฎา ศิริรังสรรค์สุข (2554), เพิ่งอ้าง, หน้า 341-342.

3.การโน้มน้าวเพื่อจูงใจ (Trend to Motivate) เป็นการดำเนินการเพื่อให้ธนาคารพาณิชย์เห็นพ้องด้วยกับมาตรการต่างๆ ของธนาคารกลาง โดยไม่จำเป็นต้องมีการกำหนดเพื่อบังคับให้ดำเนินการตาม กล่าวคือธนาคารกลางมีการโน้มน้าวเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญต่างๆ ต่อระบบเศรษฐกิจ ในทางปฏิบัติเป็นลักษณะวาจาการร้องขอกับธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินต่างๆ อย่างไรก็ตามการดำเนินการดังกล่าวมีหลายปัจจัยในทางปฏิบัติเพราะขึ้นอยู่กับธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินต่างๆ ว่าเต็มใจปฏิบัติตามหรือไม่เพียงใด อีกทั้งจำนวนของธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินต่างๆ แต่ละประเทศจำนวนแตกต่างกันทำให้การโน้มน้าวเพื่อจูงใจของธนาคารกลางในการดำเนินมาตรการยากง่ายต่างกัน

สรุป

- 1.เงินเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนในระบบเศรษฐกิจ โดยสิ่งที่สร้างขึ้นนั้นต้องได้รับการยอมรับ เชื่อมโยงได้บนพื้นฐานของสังคมนั้นๆ ต่อการวัดมูลค่าสินค้าและบริการตลอดจนการชำระหนี้ทั้งปัจจุบันและอนาคตได้ รวมทั้งสามารถเก็บรักษามูลค่า
- 2.เงินมีความสำคัญต่อระบบการหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจก่อให้เกิดผลตอบแทนรายได้ ประชาชาติของประเทศสร้างความสัมพันธ์ของระดับราคา ปริมาณของสินค้าและบริการทำให้เกิดการจ้างงานเต็มที่ได้จากการลงทุน
- 3.ตลาดการเงินเป็นสถานที่อำนวยความสะดวกต่อกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจที่สามารถส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมโยงต่อการหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ โดยตลาดการเงินประกอบด้วยตลาดเงินและตลาดทุนซึ่งทำหน้าที่แตกต่างกัน กล่าวคือตลาดเงินเป็นสถานที่ให้สินเชื่อระยะสั้นการระดมเงินทุนกู้ยืมไม่เกิน 1 ปี ในขณะที่ตลาดทุนเป็นสถานที่ให้สินเชื่อระยะยาวการระดมทุนกู้ยืมเกินกว่า 1 ปีขึ้นไป
- 4.ธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินรูปแบบหนึ่งที่สามารถสร้างกระแสเงินฝากที่มีสัดส่วนสูงของปริมาณเงินหมุนเวียนต่อการส่งเสริมการพัฒนาประเทศ ภายใต้การกำกับดูแล โดยธนาคารกลางที่ใช้เครื่องมือในการบริหารจัดการธนาคารพาณิชย์ที่ต้องดำเนินการตาม อาทิเช่น อัตราส่วนเงินสดสำรองตามกฎหมายหรืออัตราส่วนเงินสดสำรองที่ต้องรักษาไว้
- 5.แนวคิดของสำนักเคนส์ว่าด้วยทฤษฎีดุลยภาพความต้องการถือเงินมีทั้งหมด 3 ประเภท คือ ความต้องการถือเงินเพื่อใช้จ่ายประจำวัน ความต้องการใช้จ่ายยามฉุกเฉินและความต้องการใช้จ่ายเพื่อเก็งกำไร โดยความต้องการถือเงินตามแนวคิดของเคนส์มีความสัมพันธ์ของระดับรายได้ ประชาชาติและระดับอัตราดอกเบี้ย

6.ธนาคารกลางมีหน้าที่สำคัญต่อการกำกับดูแลธนาคารพาณิชย์ รวมทั้งสนับสนุนนโยบายแห่งรัฐให้ดำเนินอย่างมีประสิทธิภาพและมีหน้าที่ดำเนินนโยบายการเงินต่อการจำเริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ภายใต้ไม่แสวงหากำไรเช่นเดียวกันกับสถาบันการเงินทั่วไปมีอำนาจในการบริหารงานเป็นอิสระจากภายใต้การบริหารของรัฐบาล

7.นโยบายการเงินเป็นดำเนินนโยบายการเงินได้ 2 วิธี คือ นโยบายการเงินแบบผ่อนคลายกับนโยบายการเงินแบบเข้มงวด มีเครื่องมือในการสร้างนโยบายทั้งควบคุมเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการใช้นโยบายการเงินเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

คำถามทบทวน

1.ความสำคัญของเงินต่อระบบการหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจมีความสำคัญอย่างไรอธิบายพร้อมทั้งในปัจจุบันการนิยามของปริมาณเงินมีกี่ประเภทอะไรบ้าง

2.ตลาดการเงินมีความสำคัญอย่างไรและมีองค์ประกอบอะไรบ้างอธิบายพร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบให้ชัดเจน

3.กระบวนการสร้างเงินฝากของธนาคารพาณิชย์เป็นอย่างไรให้ลำดับขั้นตอนพร้อมทั้งอธิบายโดยการสมมติในแต่ละกระบวนการ

4.แนวคิดของสำนักเคนส์ต่อทฤษฎีดุลยภาพความต้องการถือเงินหรืออุปสงค์ต่อการถือเงินมี 3 ประเภทคือ ความต้องการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ความต้องการใช้จ่ายยามฉุกเฉิน ความต้องการใช้จ่ายเพื่อเก็งกำไร ให้อธิบายในรูปสมการพร้อมทั้งสร้างรูปประกอบการบรรยาย

5.อุปทานของเงิน คืออะไร ให้อธิบายด้วยรูปประกอบการบรรยาย

6.อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตลาดเงินกับตลาดทุนด้วยการสร้างแบบจำลองประกอบการบรรยายอย่างละเอียด

7.บทบาทหน้าที่ของธนาคารกลางมีอะไรบ้าง อธิบายให้ละเอียด

8.ให้อธิบายพร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบเครื่องมือของนโยบายการเงินแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ การควบคุมเชิงปริมาณ การควบคุมเชิงคุณภาพและการโน้มน้าวเพื่อจูงใจให้ชัดเจน